

PAPER DETAILS

TITLE: 'Ankara İlahiyat'a İlişkin Metaforik Algılar

AUTHORS: Fatma ÇAPCIOĞLU,İhsan ÇAPCIOĞLU

PAGES: 821-866

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2517108>

‘Ankara İlahiyat’a İlişkin Metaforik Algılar

Fatma ÇAPCIOĞLU

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Türkiye

Ankara University Faculty of Divinity, Turkey

fatmacapcioglu06@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8315-6144>

İhsan ÇAPCIOĞLU

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Türkiye

Ankara University Faculty of Divinity, Turkey

ihsanapcioglu@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0003-4796-5232>

Öz

Bu araştırma, geride bıraktığı 73 yıllık tecrübesiyle Türkiye’de ilahiyat alanının öncüsü Ankara İlahiyat’ın iç paydaşlarını oluşturan akademik ve idari personeli ile öğrencileri tarafından nasıl algılandığını metaforlar yoluyla tespit etmeye çalışmaktadır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden “fenomenoloji” kullanılmıştır. Katılımcılar 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin 3. ve 4. sınıf öğrencileri ile fakültede görev yapan akademik ve idari personelden oluşmaktadır. Ölçüt (kriter) örnekleme ile belirlenen katılımcılara Nisan-Haziran 2022 tarihleri arasında uygulanmak üzere “Ankara İlahiyat... gibidir, çünkü...” cümlesini doldurmaları istenen bir araştırma formu gönderilmiştir. 259 katılımcının 145 kategoride üretmiş olduğu metaforlar “Köklü Tarihi, Akademik Bakış Açısı, Kendine Özgü Tarzı, Samimi Ortamı, İşlevselliği, İmajı ve Emek İsteyen Süreci” şeklinde toplam 7 tema altında sunulmuştur. En çok tekrarlanan on bir metafor cınar (f18), aile (f13), güneş (f13), yuva (f11), ev (f10), gökkuşağı (f7), ağaç/orman (f7), ana/anne (f5), deniz (f5), kitap (5) ve toprak (f5) metaforlarıdır. Araştırma bulgularına göre akademik personel çoğunlukla fakültenin köklü tarihi ve akademik bakış açısını; idari personel ise samimi ve huzurlu çalışma ortamını vurgulamıştır. Öğrencilerin ürettiği metaforlar ise temalar arasında görece dengeli şekilde dağılmaktadır. Katılımcılar dışarıdan farklı görülen ve kimi çevreler tarafından eleştirilen fakültenin, içeriden tanındığında vazgeçilemeyen yönünü, yol gösteren ve dönüştüren etki gücünü, farklılıklara hoşgörülü demokratik ortamını ve zorlu ancak zevkli eğitim/öğretim sürecini de ön plana çıkarmışlardır. Ayrıca literatürde fakülte ve üniversite kavramları için sıkça kullanılan hapishane metaforunun araştırmada hiç kullanılmamış olması ve olumsuz olarak nitelenen sadece bir metaforun bulunması, “Ankara İlahiyat” nitelemesinin mensuplarınca olumlu bir şekilde algılandığını göstermektedir. Bu durum, kurum kültürünün oluşturulması, kuruma yeni katılanlara ve

gelecek nesillere aktarılması amacıyla, kurumların olumlu özelliklerini ön plana çıkaran nitelermelerin oldukça faydalı olabileceğinin bir kanıtı olarak yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Ankara İlahiyat, Metafor, Metaforik Araştırma, İç Paydaş.

Metaphorical Perceptions Regarding 'Ankara Divinity'*

Abstract

This study tries, through metaphors, to find out how Ankara University Faculty of Divinity, the pioneer of theology field in Turkey with its 73 years of experience, is perceived by its academic and administrative staff and students, who are its internal stakeholders. In the research, "phenomenology," one of the qualitative research designs, has been used. Participants consist of 3rd and 4th-grade students at Ankara University Faculty of Divinity and academic and administrative staff working in the faculty in the 2021-2022 academic year. A research form has been sent to the participants, who are chosen by criterion sampling, to be applied between April and June 2022, in which they are asked to fill in sentence "Ankara Theology is like.... because....". Metaphors produced by 259 participants in 145 categories are presented under a total of 7 themes: "Its deep-rooted history, Academic Perspective, Unique Style, Sincere Environment, Functionality, Image and Effortless Process". The eleven most repeated metaphors are "sycamore (f18), family (f13), sun (f13), home (f11), house (f10), rainbow (f7), tree/forest (f7), mother/mother (f5), sea (f5), book (f5) and earth (f5)". According to the research findings, while the academic staff emphasized the deep-rooted history and academic perspective of the faculty, the administrative staff mostly emphasized the friendly and peaceful working environment. The metaphors produced by the students are distributed in a relatively balanced way among the themes. The participants also highlighted the indispensable aspect of the faculty, which is seen as different from the outside and criticized by some circles, its power of guiding and transforming influence, its democratic environment that is tolerant of differences and its challenging but enjoyable process. In addition, the fact that the prison metaphor, which is frequently used for the concepts of faculty and university in the literature, has never been used in our research, and that there is only one metaphor that is described as negative, shows that the characterization of "Ankara University Faculty of Divinity" is perceived positively by its members. This situation can be interpreted as proof that unique characterizations that highlight the positive features of institutions can be very useful in order to create the corporate culture and transfer it to new members.

Keywords: Ankara Divinity, Metaphor, Metaphorical Research, Internal Stakeholder.

Giriş

Metafor (*metaphore*) sözcüğü, iki parçadan meydana gelir. *Meta*, sonra ya da ile, *fora* (*phora*) ise aktarmak ya da nakletmek anlamındadır. Metafor, bir meseleyi başka bir tarzda ifade etme sanatıdır.¹ Metaforlar, soyut ve az bilinen konuların somut ve daha çok bilinen kavram ve yapılara benzetilerek bilinir hale getirilmesine aracılık eder. Bu anlamda o, dil ve edebiyat alanına özgü bir kavram gibi görünse de felsefe, pozitif bilimler ve eğitim

* What is meant by this concept is "Ankara University Faculty of Divinity."

¹ Nihat Keklik, *Felsefede Metafor*, 1.

araştırmalarının yanında, örgütsel yapıları kavrama konusunda da bir araç olarak kullanılabilir. İnsanların çevrelerini, ilişkilerini, olay ve olguları, hatta içinde bulundukları kurumları nasıl algıladıkları metaforlar yoluyla ortaya çıkartılabilir. Sosyal bilimlerin hemen her alanında tercih edilen yöntemlerden biri olarak metaforik anlatımın örneklerine eğitim alanında yapılan çalışmalarda da rastlanmaktadır. Nitekim literatürde eğitim olgusunun² öğretmen,³ öğrenci,⁴ yönetici,⁵ müdür,⁶ okul,⁷ öğretim programı,⁸ üniversite,⁹ üniversite ve fakülte,¹⁰ sınıf,¹¹ öğretim elemanı¹² ve doktora öğretimi¹³ gibi çeşitli paydaşlarına yönelik algılarını belirlemeye yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Ayrıca coğrafya,¹⁴ fizik,¹⁵ oyun,¹⁶ yabancı dil,¹⁷ Türkçe,¹⁸ matematik,¹⁹ fen²⁰ gibi disiplinlere özgü kavramların nasıl algıladıklarına ilişkin de pek çok metaforik çalışmadan söz edilebilir. Bu tür çalışmalar ile profesyonel paydaşların kendi alanlarını, mesleklerini ve kurumlarını nasıl algıladıklarının tespiti mümkün olabilmektedir. Esasen

² Sadegül Akbaba Altun ve Çiğdem Apaydın, "Kız ve Erkek Öğretmen Adaylarının "Eğitim" Kavramına İlişkin Metaforik Algıları."

³ Yusuf Cerit, "Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri."

⁴ Ahmet Saban, "Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler."

⁵ Kaya Yıldız ve Ramazan Ertürk, "Yönetici ve Lider Kavramlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri: Bir Metafor Çalışması."

⁶ Mehmet Korkmaz ve Mehmet Sabir Çevik, "Ortaokul Öğretmenlerinin Müdür Kavramına İlişkin Metaforik Algıları."

⁷ Ahmet Saban, "Okula İlişkin Metaforlar"; Bengi Erim Eker, "Öğretmenlerin Gözünden Bir Okul Örgütü: Metaforlarla Analiz."

⁸ Sevilay Çırak Kurt, "Ortaokul Öğretmenlerinin "Öğretim Programı" Kavramına İlişkin Metaforik Algıları."

⁹ Zeynep Uğurlu, "Öğretmen Adaylarının Üniversite Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi."

¹⁰ Hasan Demirtaş ve Duygu Çoban, "Üniversite Öğrencilerinin, Üniversite ve Fakülte Kavramlarına İlişkin Metaforları (İnönü Üniversitesi Örneği)."

¹¹ Salih Uzun ve Gülay Paliç, "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Algıların Metaforlar Yardımıyla İncelenmesi."

¹² Hasan Demirtaş ve Duygu Çoban, "Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarına İlişkin Metaforları."

¹³ İbrahim Limon ve Mehmet Durnalı, "Doktora Öğrencilerinin Doktora Eğitimi ve Öğretim Üyelerine Yönelik Metaforik Algıları."

¹⁴ Esen Durmuş ve Kenan Baş, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Kavramına İlişkin Metaforik Algıları."

¹⁵ Cihat Demir ve Sevil Demir, "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Fizik Kavramına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi."

¹⁶ Ümit Gözel ve Kerim Gündoğdu, "Öğrencilerin Oyun Kavramına İlişkin Metaforik Algıları."

¹⁷ Mehmet Nuri Gömleksiz, "Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Kavramına İlişkin Metaforik Algıları."

¹⁸ Salim Pilav ve Metin Elkatmış, "Öğretmen Adaylarının Türkçe Kavramına İlişkin Metaforları."

¹⁹ Çiğdem Çetinsoy, "Öğretmen Adaylarının Matematik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları," (yüksek lisans tezi).

²⁰ Özlem Afacan, "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının "Fen" ve "Fen ve Teknoloji Öğretmeni" Kavramlarına Yönelik Metafor Durumları."

metaforik çalışmalar kişiyi öğrenilmiş ve kalıplaşmış bilgilerin dışında düşünmeye sevketmekte ve böylece kişinin kendisinin bile farkında olmadığı birtakım algılarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Metaforlar kurumsal yapıların anlaşılmasına da katkıda bulunmaktadır.²¹ Kurumların mevcut yapılarının yanı sıra, insan kaynaklarının ve kültürlerinin incelenmesi²² ile yönetici ve öğretmenlerin çalıştıkları kurumlara yönelik algılarının anlaşılması²³ bu kapsamdaki çalışmalar arasındadır. Ayrıca reklamcıların tüketici davranışlarını yönlendirmek için kullandığı metaforlarla ilgili çalışmalar da bulunmaktadır.²⁴

1949 yılında Cumhuriyet döneminin ilk ilahiyat fakültesi olarak kurulan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (AÜİF),²⁵ yüksek din eğitimi faaliyetlerini alanındaki tek kurum olarak uzun yıllar sürdürmüştür. Son yıllarda sayıları giderek artsa da, ilahiyat ve islami ilimler fakülteleri arasındaki ayrıcalıklı yerini halen korumaya devam etmektedir. Bu çalışmada, ilahiyat alanındaki söz konusu konumu nedeniyle “Türkiye’nin ilahiyat birikimi”,²⁶ “Türkiye’nin ilahiyat markası”²⁷ gibi nitelemelere konu olan AÜİF’nin, iç paydaşları tarafından nasıl algılandığının anlaşılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda, “Ankara İlahiyat”ın iç paydaşları olan akademik ve idari personelin yanı sıra, lisans öğrencileri tarafından algılanma biçiminin, bizzat kendileri tarafından kullanılması istenen metaforlar yoluyla tespiti amaçlanmıştır. Çalışmada “Ankara İlahiyat” nitelemesinin tercih edilme nedeni, bu terkinin genel kamuoyunun yanı sıra, çeşitli ilahiyat çevrelerinde genellikle pejoratif çağrışımlarla yüklü bir kolektif hafızaya ve örüntü ağına sahip olmasıdır. Zira bu terkin ile sadece herhangi bir üniversitenin bir fakültesi kastedilmemekte, aksine Türkiye’deki yüksek din eğitimine ilişkin köklü bir ekol, yaklaşım, zihniyet, bakış açısı, düşünme biçimi vb. başlıklara atıfta bulunmaktadır. “Ankara

²¹ Bkz. Gareth Morgan, *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor*.

²² Bengi Erim Eker, “Öğretmenlerin Gözünden Bir Okul Örgütü: Metaforlarla Analiz.”

²³ Seda Yılmaz, “İlköğretim Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerinin Çalıştıkları Kuruma Yönelik Örgütsel Metafor Algıları (Kastamonu Örneği),” (yüksek lisans tezi).

²⁴ Bilge Karamehmet, *Kurumsal İletişimde Metafor*.

²⁵ Metnin devamında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi AÜİF olarak veya sadece “Ankara İlahiyat” olarak kısaltılarak kullanılacaktır.

²⁶ Eyüp Baş ve diğerleri (ed), *Türkiyenin İlahiyat Birikimi- Ankara İlahiyat’ın 70. Yılı (1949-1919)*.

²⁷ Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, <http://www.divinity.ankara.edu.tr/> (05.05.2022) ayrıca: “Cumhurbaşkanı Erdoğan: “Türkiye’nin yeniden İslam coğrafyasının umudu haline gelmesinde hep birlikte verilen mücadelenin büyük katkısı vardır” Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-turkiyenin-yeniden-islam-cografyasinin-umudu-haline-gelmesinde-hep-birlikte-verilen-mucadelenin-buyuk-katkisi-vardir> (05.05.2022).

İlahiyat"ın kuruluşundan itibaren lehinde ve aleyhinde pek çok fikir ortaya atılmış olsa da, kendisinden sonra açılan –başta yüksek İslam enstitüsü olarak kurulan ve zamanla ilahiyat fakültelerine çevrilen- kurumları akademik olarak desteklemiştir ve halen bu özelliğini korumaktadır.

AÜİF'nin geçmişteki medrese yapılanmasından ayıran ve günümüzdeki yüksek din eğitimi kurumlarından farklı konumlandırılmasına neden olan özellikleri arasında, öncelikle eleştirel ve özgürlükçü bakış açısı ile din olgusuna akılcı ve bilimsel yaklaşımı sayılabilir. Nitekim AÜİF öğretim üyelerinin akademik çalışmalarından ve geliştirdikleri projelerden hareketle, din olgusunun çeşitli boyutlarına ilişkin bakış açılarını ve yöntemlerini farklı şekillerde tanımlayanlar bulunmaktadır. Bunlar arasında Prof. Dr. Felix Körner'in, AÜİF'ne mensup bazı öğretim üyelerinin yaklaşımını "Ankara Okulu" olarak kavramsallaştırması²⁸ ile AÜİF öğretim üyeleri tarafından hazırlanan ve 2000 yılından itibaren uygulanan örgün din eğitimi programlarındaki yeni yaklaşımın "Ankara Modeli" olarak tanımlanması²⁹ sayılabilir. Ankara Okulu, "...Türkiye'de gittikçe yayılan, belli bir mezhebe bağlı olmayan, bireyci, demokratik değerlerle uyumlu, akılcılığa önem veren bir İslam anlayışını temsil etmektedir. Ankara Okulu klasik Ehli Sünnet yorumlara bağlı olmadan, İslâm'ı anlamaya yaklaşmanın Türkiye'de yayılmasında önemli bir rol oynamıştır".³⁰ Ankara modeli ise, Türkiye'de din anlayışındaki değişimin din eğitimi alanındaki yansımalarını ifade etmektedir. Bu bağlamda dini bilginin düzenlenmesinde Kur'an merkezli yaklaşımın esas alınması, bilimsel arka planının *rasyonel zemin, analitik düşünme* ve *sosyal bilim terminolojisi* kavramlarına dayanması, programın "Ankara Modeli" olarak ifade edilme nedenlerinden bazıları olarak tanımlanmaktadır.³¹ Bu tanımlamaların, özellikle selefi din anlayışına mensup kişi ve gruplar tarafından eleştirel değerlendirmelere konu olduğu bilinmektedir.³² Söz konusu eleştiriler, genellikle ilahiyat fakültesinin kuruluş gerekçelerine dayandırılmaktadır. Osmanlı Devleti'nin son

²⁸ Sönmez Kutlu, "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin Uluslararası Düzeydeki Değeri," 468.

²⁹ MEB, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programları ve Bir Uygulama Örneği (Ankara Modeli)*.

³⁰ İbrahim Usta, "Cumhuriyet Türkiye'sinde Hadis Çalışmaları ve Ankara Okulu," 91.

³¹ Recai Doğan ve Nurullah Altaş, "Din Öğretiminde Yeni Yöntem Tartışmalarında Kuramdan Uygulamaya: İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programları (Ankara Modeli)," 26.

³² Fakültenin bazı öğretim üyeleri, ileri sürdükleri eleştirel fikirlerinden dolayı IŞİD gibi terör örgütleri tarafından hedef gösterilmiştir. Örnek olarak bkz. "Kamuoyuna Duyuru", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, <http://www.divinity.ankara.edu.tr/2020/10/02/kamuoyuna-duyuru-2/> (05.05.2022).

döneminde din eğitimi alanında yaşanan paradigma değişimi, Cumhuriyet dönemi politikalarının anlaşılmasına yönelik yeni bir bakış açısı oluşturmuştur. Nitekim bu dönemde, geleneksel medrese yapılanması dışında Batı tarzı modern eğitim kurumları açma girişimi, yüksek din eğitimi alanını da içine alacak şekilde genel bir eğitim politikasına dönüştürülmüş, Cumhuriyet döneminde ise bu tercihin sonuçları görülmeye başlanmıştır.

3 Mart 1924 tarihinde çıkartılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile “yüksek din mütehasşısı yetiştirmek”³³ amacıyla Darülfünun’da bir ilahiyat fakültesi açılmış ancak 9 yıllık eğitim-öğretim sürecinin ardından öğrenci yetersizliği gerekçesiyle 1933’te kapatılmıştır. Aynı tarihte kapatılan Darülfünun yerine İstanbul Üniversitesi kurulmuş, ancak bu üniversite bünyesinde ilahiyat fakültesine yer verilmemiş, bunun yerine edebiyat fakültesi içinde bir İslam Tetkikleri Enstitüsü açılmıştır. Ancak enstitü de uzun ömürlü olmamış ve kısa süre sonra kapatılmıştır. Bu denemelerin ardından, 1949 yılına kadar ülkemizde yüksek din eğitimi veren bir kuruma yer verilmemiştir. 1949 yılına gelindiğinde, TBMM’de Ankara Üniversitesi senatosunun “Din meselelerinin sağlam ve ilmi esaslara göre incelenmesini mümkün kılmak, mesleki bilgisi kuvvetli ve düşüncesinde ihatalı din adamlarının yetiştirilmesi için lüzumlu şartları sağlamak maksadıyla memleketimizde de garptaki örneklerine benzer bir İlahiyat Fakültesinin kurulması” şeklindeki gerekçesi kabul edilerek Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin kurulması kararlaştırılmıştır.³⁴ Kuruluşundan itibaren çeşitli araştırmacıların fakültenin amacını ortaya koymaya yönelik tespitlerinde, “bilimsel yöntemlerle hem İslam hem de diğer dinler hakkında araştırmalar yapmak, İslâmî ilimlerde kullanılan klasik usullerin yanı sıra din bilimleri alanındaki bilimsel metotlardan da yararlanarak eğitim ve araştırma faaliyetlerini sürdürmek, temelde Batılı bilimsel metodlarla İslam ilahiyatını buluşturmak”³⁵ gibi ifadelerle rastlamak mümkündür.

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde, yüksek din eğitimi alanının öncü ismi olarak Ankara İlahiyat’ı konu edinen çalışmalara³⁶ rastlamak mümkündür. Bu çalışmalardan bazılarında; AÜİF öğrencilerinin din

³³ TBMM Zabıt Ceridesi Devre 2 Cilt 7 İctima 2, 3 Mart 1924 (1340), 24.

³⁴ Baş ve diğerleri (ed), *Türkiyenin İlahiyat Birikimi- Ankara İlahiyat’ın 70. Yılı (1949-1919)*, 51.

³⁵ Cemil Kutlutürk ve diğerleri, “Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hakkında Yurtdışında Yayımlanan Yazıların Değerlendirilmesi”, 508.

³⁶ Ankara İlahiyat’ın kuruluşu ve tarihine dair kaynaklar farklı alanlarda ve oldukça fazla sayıda olduğu için, konuyu sınırlandırmak adına AÜİF özelinde yapılan çeşitli çalışmalarından örnekler verilmiştir.

anlayışları;³⁷ AÜİF Türk İslam Edebiyatı bölümünde tamamlanan doktora tezleri;³⁸ Türkiye’de din sosyolojisi alanının kurumsallaşması sürecinde AÜİF’nin yeri;³⁹ ünlü bilim tarihçisi Fuat Sezgin’in AÜİF’de çalıştığı yıllar;⁴⁰ AÜİF’de felsefe ve mantık öğretimi;⁴¹ kuruluşundan günümüze AÜİF Kelâm Anabilim dalı;⁴² AÜİF’nin bürokrasiye katkıları⁴³ konu edinilmiştir. Ayrıca, AÜİF örnekliğinde öğrencilerin vaaz ve vaizlik konularına⁴⁴ dinî azınlıklara ve Alevilere,⁴⁵ Kelam öğretimine,⁴⁶ öteki kavramına,⁴⁷ dini bilgiye⁴⁸ yönelik bakış açılarını incelemeyi amaçlayan çalışmalar da bulunmaktadır. AÜİF örnekliğinde yapılan alan çalışmaları arasında öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin hedeflerine ulaşma derecesini,⁴⁹ öğretmenlik uygulaması dersi sürecine dair paydaş görüşlerini⁵⁰ tespit etmeye yönelik araştırmalar da dikkat çekmektedir.⁵¹ AÜİF’nin de içinde bulunduğu farklı ilahiyat fakültelerini kapsayan daha geniş çaplı alan çalışmaları da bulunmaktadır.⁵² Literatürde, AÜİF örnekliğinde metaforik bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Bununla birlikte ilahiyat fakültesi öğrencilerinin çeşitli

³⁷ Niyazi Akyüz ve İhsan Çapcıoğlu, “Living Islam: A Study on the Religious Understanding of Students in the Faculty of Divinity in Turkey.”

³⁸ Ümit Tokatlı ve Necati Avcı, “Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk-İslam Edebiyatı Bölümünde Yapılan Doktora Tezleri.”

³⁹ İhsan Çapcıoğlu ve Fatma Kenevir, “Türkiye’de Din Sosyolojisinin Kurumsallaşması Sürecinde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.”

⁴⁰ Ali Dere, “Mehmet Fuat Sezgin Hoca’nın Ankara İlahiyat Yılları: Sezgin ve Fakültenin Müşterek Tarihinden Bir Kesit.”

⁴¹ Ali Çetin, “Felsefe-Mantık Öğretimi Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği.”

⁴² Rabiye Çetin, “Kuruluşundan Günümüze Türkiye’nin Kelâm Birikimi: Ankara İlahiyat Örneği.”

⁴³ İhsan Çapcıoğlu, “Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin Bürokrasiye Katkıları.”

⁴⁴ Remziye Ege, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Vaaz ve Vaizlik Konularına Bakışları: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği.”

⁴⁵ Selman Yılmaz, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Türkiye’deki İnanç Gruplarına Bakışı.”

⁴⁶ Muhammed Hussein Ali, “Öğrencilere Göre İlahiyat Fakültelerinde Kelam Öğretimi (Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği),” (yüksek lisans tezi).

⁴⁷ Yıldız Kızılabdullah ve Fatma Çapcıoğlu, “Veränderte Wahrnehmung des “Anderen”- Werkstattbericht zu einer Studie an der Universität Ankara.”

⁴⁸ Sinem Uğurlu ve Ayşe Çalal, “Opinions of the Divinity Faculty Students on Religious Knowledge: A Case Study of Ankara University Divinity Faculty.”

⁴⁹ Bayram Polat, “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Hedeflerine Ulaşma Derecesi (Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretmenlik Programlarına Kayıtlı Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma).”

⁵⁰ Fatma Çapcıoğlu ve Yıldız Kızılabdullah, “Uygulama Öğretmeni ve Öğrencilerinin Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Yönelik Görüşleri.”

⁵¹ Literatürde ilahiyat fakültelerinin öğrenci görüş ve algılarına dair farklı üniversite öğrencilerine yönelik oldukça fazla alan araştırması olmasına rağmen, Ankara İlahiyat öğrencileri veya akademisyenleri özelinde yapılmış saha çalışmaları görece azdır.

⁵² Niyazi Akyüz, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Din Anlayışı Ölçeği Üzerine Bir Pilot Araştırma”; Fatih Özkan, *İlahiyat Fakültelerinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri*; İhsan Çapcıoğlu, “İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinin Toplumun Dini Hayatındaki Yeri.”

konulardaki metaforik algılarını tespitiye yönelik çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda “kampüste ilahiyat eğitimi”,⁵³ “öğretmen”,⁵⁴ “öğretmenlik”,⁵⁵ “Arapça”,⁵⁶ “çevre”⁵⁷ ve “ilahiyat fakültesi programı”⁵⁸ başlıklarına odaklanmış olan çalışmalar zikredilebilir.

Metaforlar yoluyla kişilerin, zihin dünyalarında çeşitli kavramları nasıl tasavvur ettiklerine dair ipuçları bulunabilir. Herhangi bir kavram ya da duruma dair benzetmeleri tespit etmek, o kavram ya da durumun zihinde nasıl tasavvur edildiğini keşfetmeye yardımcı olabilir. Kısaca metaforlar yolu ile kişilerin bir kavram ya da duruma dair algılarını ortaya çıkarmak mümkündür.⁵⁹ Metaforlar, bilişsel süreçlerle dış dünyayı açıklamak ve anlamlandırmak için kullanılabileceği gibi,⁶⁰ daha etkili ve vurgulu bir şekilde olguları, olayları hatta kurumları anlamamıza ve ifade etmemize de yardımcı olabilir. Klasik ve çokça tekrarlanan söylemlerin ötesinde yeni bir ifade imkanı ve gücü ile dikkat çekici veriler sunabilirler.

1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmamız AÜİF öğretim elemanlarının, öğrencilerinin ve idari personelinin mensubu oldukları kuruma ilişkin algılarına odaklanmakta; bu açıdan da literatüre önemli ve özgün bir katkı sunmaktadır. Günümüzde kurum kültürünün kalite çalışmaları ve süreci açısından önem arz ettiği düşünüldüğünde, iç paydaşların kurumlarına yönelik bakış açılarının ortaya çıkarılmasının önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Kurum kültürünün geliştirilmesinin geleneksel marka değerinin gelecek nesillere aktarılması yönündeki çalışmalara katkı sağlayacağı ise aşıkardır. Zira herhangi bir kuruma aidiyet bilincinin gelişmesi, ilgili kurumun mensupları tarafından nasıl algılandığı ile doğrudan alakalıdır. Bu açıdan çalışma verileri, Ankara İlahiyat’a ilişkin metaforik algıların gelecek nesiller için ifade ettiği anlamın

⁵³ Hasan Meydan, “Kampüste İlahiyat Eğitiminin Avantaj ve Meydan Okumaları: Öğrenci Görüşlerine Dayalı Metaforik Bir Araştırma.”

⁵⁴ Saadettin Özdemir, “Üniversite Öğrencilerinin Öğretmen Kavramına İlişkin Metaforik Algıları.”

⁵⁵ Fatih Çakmak, “Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Öğretmenlik İle İlgili Metaforik Algılarının İncelenmesi.”

⁵⁶ Sevim Özdemir, “Üniversite Öğrencilerinin Bir Yabancı Dil Olarak Arapçaya İlişkin Metaforik Algıları (Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği).”

⁵⁷ Ömer Demir, “İDKAB Öğretmen Adaylarının Metaforik Çevre Algıları.”

⁵⁸ Semra Çinemre, “İlahiyat Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin İlahiyat Fakültesi Programına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi.”

⁵⁹ Bkz. Fatih Yılmaz ve diğerleri, “Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algıları: Bir Metaforik Çalışma”; Neval Akça Berk ve diğerleri, “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersine ve Sosyal Bilgiler Öğretmenine İlişkin Metaforları.”

⁶⁰ M. Metin Arslan ve Mustafa Bayrakçı, “Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi,” 103.

ortaya konulmasına yardımcı olabilecektir. Ayrıca metafor üretme süreci, yenilikçi ve yaratıcı bir düşünme becerisi gerektirdiği için bireylerin kendilerinin bile yeterince farkında olmadığı bazı düşüncelerini ortaya çıkarabilme, konuyla ilgili farkındalık oluşturma, kuruma ilişkin bakış açılarını yeniden yorumlayabilme ve metaforik anlatımların kurumla ilişkisini yeniden kurgulayabilme imkanı sunabilir. Ankara İlahiyat özelinde, iç paydaşların kurumsal bağlılıklarını tanımlayabilme, şekillendirebilme, kuruma yeni katılan idari personel, öğrenci ve öğretim elemanlarının uyumunu sağlayabilme gibi amaçlara yönelik yeni çalışmalar da bu bakımdan önemlidir. Ayrıca bu çalışma ile kurumsal kimliğin oluşumunun yanı sıra, kurumsal kalitenin geliştirilmesine yönelik çalışmalara da veri sağlanması amaçlanmaktadır. Araştırmanın temel amacı, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim elemanı, idari personeli ve öğrencilerinin, ait oldukları kuruma ilişkin algılarını tespit etmektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için araştırmanın çalışma grubu, iç paydaş olarak nitelenen akademik personel, idari personel ve öğrencilerden oluşturulmuştur. Söz konusu iç paydaşlardan elde edilen verilerle kurum kültürünün aktarılmasına yönelik öneriler sunulması amaçlanmaktadır. Bu temel amaçlar yanında araştırmanın alt amaçlarını; katılımcıların kurumlarına ilişkin algılarının, kurumun marka değeri, tarihi ve kendisini farklı kılan nitelikleri açısından değerlendirilmesi ile araştırma sürecinde elde edilen verilerden hareketle kurumsal aidiyeti tüm paydaşlarla yeniden kurgulayabilmeye yönelik önerilerin geliştirilmesi oluşturmaktadır.

2. Araştırmanın Yöntemi

2.1. Araştırma Deseni

Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Fenomenolojik çalışmaların karakteristik özelliklerinden biri, tek bir kavram ya da düşüncenin ifade edildiği bir fenomene (olguya) işaret etmesidir.⁶¹ Böylece AÜİF'nin iç paydaşlarının "Ankara İlahiyat" kavramına odaklanmaları sağlanmış ve bu kavrama dair algıları derinlikli olarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

2.2. Katılımcılar

Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde ölçüt (kriter) örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu örneklemede önceden belirlenen belli kriterlere

⁶¹ John W. Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri, Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, 78.

sahip tüm durumların çalışılması planlanır.⁶² Bu araştırma için belirlenen ölçütler şunlardır:

- Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin akademik personeli olmak (en az 4 yıldır kurumda çalışıyor olmak)
- 2021-2022 eğitim öğretim yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencisi olmak (3. ve 4. Sınıf)
- Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin idari personeli olmak (en az 4 yıldır kurumda çalışıyor olmak)
- Bu kriterlerin yanında araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlamak.

4 yıl çalışma kriterinin aranma sebebi, katılımcıların kurumun işleyişinden haberdar olması ve kurum kültürünü edinebilecek kadar bir süre kurumda çalışıyor olmalarıdır. Bu nedenle AÜİF'de 4 yıldan daha az çalışan akademik ve idari personel araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Aynı şekilde fakülte kültürüne alışmış olmaları için belli bir sürenin geçmiş olması gerektiği düşünüldüğü için sadece 3. ve 4. sınıf öğrencileri gönüllülük kapsamında çalışmaya dahil edilmiştir. Covid-19 pandemisi nedeniyle bir süre zorunlu olarak uzaktan yürütülen eğitim-öğretim sürecinde 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin kurumla olan bağının yeterince kurulmamış olabileceği düşünülmüş ve bu öğrenciler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Ayrıca uzaktan eğitim (İLİTAM) öğrencileri de araştırmanın kapsamı dışındadır.

Araştırmanın etik kurul izni Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Alt Etik Kurulu'nun 25.02.2022 tarihli toplantısında 6/68 sayılı kararı ile alınmıştır. Araştırma formu Nisan- Haziran 2022 tarihleri arasında kriterlere uyan tüm akademik ve idari personel ile 3. ve 4. sınıf öğrencilerine gönderilmiştir. Bu katılımcılardan 320'si form doldurmuş, bunlardan 259'u araştırmaya dahil edilmiştir.

	Kadın	Erkek	Toplam
Öğrenci	100 (% 60,97) ⁶³	64 (% 39.03)	164 (% 100)
Akademik Personel	16 (% 22,85)	54 (% 77,15)	70 (% 100)
İdari Personel	10 (% 40)	15 (% 60)	25 (% 100)
Toplam	126 (% 48,65)	133 (% 51,35)	259 (% 100)

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Dağılımı

⁶² Bkz. Ali Baltacı, "Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme."

⁶³ Yüzdelikler her katılımcı grup için ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Araştırma grubundaki katılımcıların %48,65'i kadın, %51,35'i erkektir. Tablo incelendiğinde, katılımcı öğrenci grubunun çoğunluğunu kadınların; katılımcı akademik personelin çoğunluğunu ise erkeklerin oluşturduğu görülebilir. Katılımcı idari personelde ise erkek oranı kadınlardan biraz daha fazladır. Kadın-erkek dağılımındaki bu oranlar, tüm katılımcı gruplarında fakültenin genelini yansıtacak şekildedir.

2.3. Veri Toplama

Metaforlar, bireylerin çeşitli konulardaki algılarının tespiti bakımından etkin bir araç işlevi görmektedir. Çalışma kapsamında katılımcıların "Ankara İlahiyat" a ilişkin düşüncelerini öğrenebilmek için öncelikle metaforlar konusunda kısa açıklamalar yapılmıştır. Bu çerçevede "*Ankara İlahiyat gibidir, çünkü*" şeklinde tamamlamaları istenen bir cümleden oluşan metafor formu uygulanmıştır. Katılımcılardan tek bir metafor üzerinde yoğunlaşarak belirtilen kavramla ilgili düşüncelerini ifade etmeleri istenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Katılımcılardan toplanan formlar arasından benzetme niteliği taşımayan ve benzetme yönü eksik olanlar araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Eleme işleminde, mantıklı bir metafor kullanımı ile kullanım sebebinin açıklanabilmesi kriterleri esas alınmıştır. Ayrıca doğrudan Ankara İlahiyat nitelemesine yönelik olmayan formlar da benzetme kriterine uygun olmadıkları için değerlendirmeye alınmamıştır. Bununla birlikte bazı katılımcılar tarafından üretilen birden fazla metafor, benzetme kriterine uygun olduğu için araştırmaya dahil edilmiştir. Böylece 164 öğrenci, 70 akademisyen ve 25 idari personel olmak üzere toplam 259 katılımcının ürettiği 268 metafor geçerlilik kriterini sağladığı için araştırma kapsamında değerlendirmeye alınmıştır.

Veri analizinin ikinci aşamasında belirlenen metaforların toplu bir listesi oluşturulmuş ve liste içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu aşamada iki araştırmacı eşzamanlı ve birbirinden bağımsız olarak ilk döngü kodlarını tamamlamışlardır. Bu aşamada aynı metaforların farklı gerekçelerle kullanıldığı tespit edilmiştir. Örneğin en çok tekrarlanan "çınar" (f18) metaforu, bazı katılımcılar tarafından fakültenin köklü tarihini nitelemek için kullanılırken ("Ankara İlahiyat çınar gibidir. Köklü geçmişten aldığı enerji ve birikimle geleceğe yol alır" AE1); bazı katılımcılar tarafından aynı metafor, fakültenin samimi ortamını ("Ankara İlahiyat bir çınar ağacına benzer. Çünkü içerisindeki öğrencileri, öğretmenleri, çalışan personelleri bu ağacın

dallarındır. Herkes esasında farkında olmadan birbirine gizli bir bağ ile bağlıdır.” 3ÖK70) nitelemek için kullanılmıştır. Bu örnekteki gibi durumlar karşısında araştırmacılar sadece metaforları değil, gerekçelerini de dikkate alarak kategorilendirme işlemini üç aşamada tamamlamışlardır. İlk aşamada yapısal ve açık kodlama yapılmıştır. İkinci aşamada belirlenen kategoriler 8 başlık altında toplanmış, son aşamada ise bu kategorilerden ikisinin benzerlik taşıdığına karar verilerek 7 kategoride çalışmanın sunulmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte literatürde sıkça rastlanan olumlu-olumsuz metaforlar şeklinde bir kategorilendirme, bu araştırmada tercih edilmemiştir. Zira araştırmada tümüyle olumsuz olarak değerlendirilebilecek sadece bir metafor kullanımına rastlanmıştır. Kısmen olumlu-olumsuz olarak değerlendirilebilecek üç metafor bulunmaktadır. Bunlar, ait oldukları temalar altında farklı bir görüş olarak çalışma metnine yansıtılmıştır.

Araştırmanın kapsam geçerliliğinin sağlanması için veri analiz süreci açık bir şekilde anlatılmış, iki araştırmacı eşzamanlı ve birbirinden bağımsız olarak kodlama yapmış, yapılan sınıflandırma işlemi üçüncü bir alan uzmanının kontrolüne sunulmuştur. Araştırmanın güvenilirliği, Miles-Huberman güvenilirlik formülü $\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})}$ kullanılarak şu şekilde hesaplanmıştır:⁶⁴ $\text{Güvenirlik} = \frac{260}{260+9}$. Buna göre araştırmanın güvenilirliği %96'nın üzerindedir. Araştırmacılar arasındaki son müzakere sonucunda görüş ayrılığı yaşanan metaforlar da ortak karar ile uygun görülen kategoriler altına alınarak tam görüş birliği sağlanmıştır. Ayrıca okuyucuya her bir temanın kapsam ve içeriğini net bir şekilde yansıtabilmek için sık sık doğrudan alıntılarla katılımcıların görüşlerinden örnekler verilmiştir. Bu örneklendirmelerde katılımcılara ait özellikler kodlanarak kullanılmıştır. Öğrenci Ö, Akademisyen A, İdari Personel İ, Erkek E, Kadın K ile kodlanmış ve katılımcı numarası verilmiştir. Örneğin “3ÖE4” kodu, 3. sınıf öğrencisi 4. erkek katılımcıya aittir.

3. Bulgular ve Tartışma

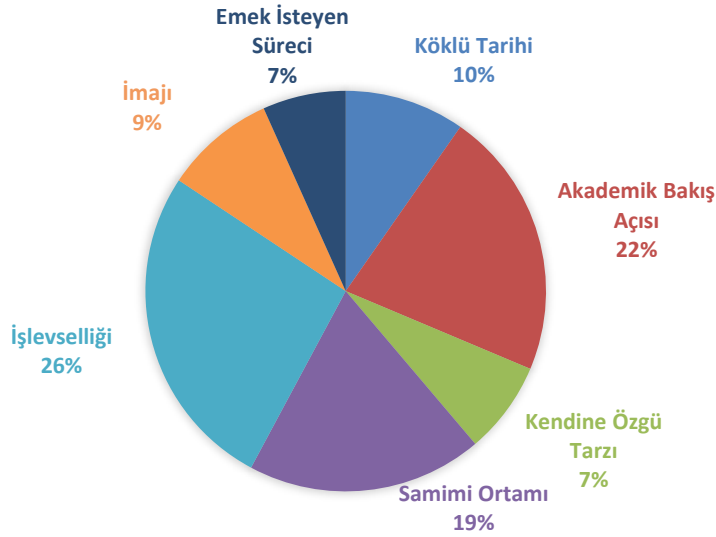
Araştırmamızda yer alan 259 katılımcı toplam 268 metafor üretmiştir. Bu metaforlar; “Köklü Tarihi, Akademik Bakış Açısı, Kendine Özgü Tarzı, Samimi Ortamı, İşlevselliği, İmajı, Emek İsteyen Süreci” şeklinde toplam 7 tema altında toplanmıştır. Metaforların kategorilere göre dağılımı ise şu şekildedir:

⁶⁴ Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Baltacı, “Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli.”

- Köklü Tarihi: 26
- Akademik Bakış Açısı: 58
- Kendine Özgü Tarzı: 20
- Samimi Ortamı: 51
- İşlevselliği: 71
- İmajı: 24
- Emek İsteyen Süreci: 18

Buna göre katılımcıların çoğu Ankara İlahiyat'ın işlevselliği başlığı altında değerlendirilen yönünü öne çıkarmaktadır. Daha sonrasında ise akademik bakış açısı ve samimi ortamına dair nitelermeler dikkat çekmektedir. Çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu katılımcılar içinde Ankara İlahiyat'ın sürecine dair nitelermelerin ise görece daha az olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Ankara İlahiyat'ın akademik bakış açısını, onu farklı kılan yönünü ve değerini ifade eden metaforların her biri ayrı kategoriler altında değerlendirilmiştir.

Belirlenen 7 temanın genel toplam içindeki oranları aşağıdaki şekilde görülebilir:

Şekil 1: Temaların Oransal Dağılımı

Araştırmada en çok tekrarlanan metaforlar ve frekans dağılımları ise şöyledir:

	Metafor	f	%		Metafor	f	%
1.	Çınar	18	% 6,71	21.	Bahçıvan	2	% 0,74
2.	Aile	13	% 4,85	22.	Deniz feneri	2	% 0,74
3.	Güneş	13	% 4,85	23.	Fener	2	% 0,74
4.	Yuva	11	% 4,1	24.	Gökyüzü	2	% 0,74
5.	Ev	10	% 3,73	25.	Maden	2	% 0,74
6.	Ağaç/Orman	7	% 2,61	26.	Kaktüs	2	% 0,74
7.	Gökkuşağı	7	% 2,61	27.	Kale	2	% 0,74
8.	Ana/Anne	5	% 1,86	28.	Kalp	2	% 0,74
9.	Deniz	5	% 1,86	29.	Kütüphane	2	% 0,74
10.	Kitap	5	% 1,86	30.	Lokomotif	2	% 0,74
11.	Toprak	5	% 1,86	31.	Mevsimler	2	% 0,74
12.	Bahçe	3	% 1,11	32.	Nar	2	% 0,74
13.	Çiçek	3	% 1,11	33.	Okyanus	2	% 0,74
14.	Fabrika	3	% 1,11	34.	Pencere	2	% 0,74
15.	Işık	3	% 1,11	35.	Pınar	2	% 0,74
16.	İnci	3	% 1,11	36.	Tropikal Meyve	2	% 0,74
17.	Kutup Yıldızı	3	% 1,11	37.	Umman	2	% 0,74
18.	Ağaç kökü	2	% 0,74	38.	Yıldız	2	% 0,74
19.	Ay	2	% 0,74	39.	Yol	2	% 0,74
20.	Ayna	2	% 0,74	40.	Zeytin ağacı	2	% 0,74

Tablo 2: Birden Fazla Tekrarlanan Metaforlar ve Frekansları

Tablo 2’de görüldüğü gibi, en sık tekrarlanan 11 metafor çınar (f18), aile (f13), güneş (f13), yuva (f11), ev (f10), gökkuşağı (f7), ağaç/orman (f7), ana/anne (f5), deniz (f5), kitap (f5) ve toprak (f5), metaforlarıdır.

Şekil 2: “Ankara İlahiyat” Nitelemesine İlişkin Birden Çok Tekrarlanan Metaforlar Kelime Ağacı

1. TEMA: KÖKLÜ TARİHİ

Sağlam ve Alanında Öncü

Birinci tema olan *Köklü Tarihi* (%10) kategorisinde Ankara İlahiyat'ın Türkiye'de ilahiyat alanındaki köklü geçmişi, uzun süre yüksek din eğitimi veren tek kurum olma özelliği ile ilahiyat alanındaki öncü rolüne ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Bu tema kapsamındaki ifadeler arasında "çınar" (f18) metaforu dikkat çekmektedir. Katılımcılarca toplamda 18 kez tekrarlanan bu metaforun 8'i akademisyenler tarafından kullanılmıştır. Literatürde örgütsel yapılara ilişkin algılarda bu metafor sıklıkla kullanılmakta ve olumlu bir metafor olarak kategorize edilmektedir. Örneğin Gül'ün⁶⁵ çalışmasında bu metafora yönelik çıkarımlar pozitif karakterlidir ve genellikle süreklilik, güçlülük, sağlamlık, güven vericilik gibi özellikler ile ilişkilendirilmiştir. Araştırmamızda çınar metaforunu kullanan katılımcılar da literatürdekine benzer şekilde, kurumun köklü, sağlam ve güven verici geçmişine ilişkin olumlu çıkarımlarda bulunmaktadır:

"Çınar ağacı gibidir. Çünkü Cumhuriyetin ilk üniversitesidir." 3ÖE12

"Çınar ağacı gibidir. Çünkü gövdesi ve kökleriyle geleneğe dalları ve meyvesiyle geleceğe açılan bir kurumdur." AE32

"Ulu bir Çınar gibidir. Çünkü bünyesinde 1949'dan bugüne çok değerli hocaları yetiştirmiş ve ilime katkı sağlamış önemli araştırmaların mekanı olmuştur." AK43

Ankara İlahiyat'ın köklü ve sağlam geçmişine yapılan vurguda çınar yanında zeytin ağacı ve ağaç metaforu da kullanılmıştır:

"Zeytin ağacı gibidir. Kökü çok eskilere uzanan kadim İslam Bilim ve Kültürüyle beslenir. Her yıl yenilenen meyvesi her yönden çok faydalı ve sağlıklıdır. Gövdesi çok uzun yıllar dayanabilecek güç ve sağlamlıktadır." AE3

"Ağacın kökü gibidir. Çünkü, gittikçe kökleri derine ve etrafa yayılan, birbirine sınıksız sarılmış emin adımlarla ileri yürüyen Türkiye'nin İlahiyat Birikimi'nin adıdır Ankara İlahiyat." 3ÖE18

Köklü geçmişini öne çıkaran metaforlar arasında felsefi benzetmeler de dikkat çekicidir:

"Antik Yunan'da bir yapı gibidir. Çünkü köklülüğü hissettirmekte, felsefeye çok önem vermektedir." 3ÖK50

⁶⁵ Nazan Gül, "Çalışanların İnsan Kaynakları Yönetimi Algılarının Metaforlar Aracılığıyla Analizi: Özel Sağlık Kurumu Çalışanlarıyla Bir Uygulama," (yüksek lisans tezi), 80.

“Faal akıl (=el-aklu'l-evvel) gibidir. Çünkü Türk İlahiyatının mebdesidir, yani suret verenidir.” AE15

Ankara İlahiyat, köklü tarihi ile Türkiye’nin ilahiyat alanındaki öncüsü olarak görülmektedir:

“Lokomotif benzer. Çünkü daima öndedir, öncüdür.” AE68

“Çınar gibidir. Çünkü her ilahiyat fakültesinin kuruluşuna örnek olan ilk ve tek ilim yuvasıdır.” İE24

Ankara İlahiyat’ın köklü geçmişine vurgu yapan metaforlar arasında onun bu özelliğinin korunması için gerekli koşulların sağlanmasına ve bu koşullar sağlanmadığında ortaya çıkabilecek sorunlara dikkat çeken aşağıdaki metaforik anlatım da dikkat çekicidir:

“Bir ‘çekirdek/cevher/öz’ gibidir. 70 yılı aşkın bir akademik ciddiyetle var edilen bu özün gelişip dallanıp budaklanması ve meyve verebilmesi için toprağının, suyunun, güneşinin ve havasının uygun koşullarda oluşturulduğu bir ortama/habitusu ihtiyaç duyar. Aksi taktirde bu çekirdek gömülü olduğu toprakta ölüme terk edilmiş olur. Bu çekirdeğin en kamil formunu alıp herkese erişilebilir hale geleceği alan hiç şüphesiz kamusal alandır ve bu alanı oluşturan bütün kurumlar ve kurumların üzerine oturduğu değerler ve normlardır. Bunlar Ankara İlahiyat’ın tezahür formlarıdır. Bu tezahüre/açığa çıkmaya imkan verilmezse, her türlü kemali kendisine atfettiğimiz formlarımız kendi içine hapsolün salyangoz gibi yok oluşturma mahkûm olur.” AE28

Çalışma grubumuzdaki katılımcıların kurumun kadim geleneğine atıfla ürettikleri metaforlar, Ankara İlahiyat’ın alanındaki ilk, öncü ve köklü rolüyle uyumlu görünmektedir. Katılımcılar tarafından sıkça tekrarlanan çınar metaforu, Ankara Üniversitesi’nin kendisi için tercih ettiği “Cumhuriyet Çınarı”⁶⁶ ve mensupları arasında 80 yaşını dolduran bilim insanları için kullandığı “Ankara Üniversitesi’nin Çınarları” nitelemesi ile de örtüşmektedir. Nitekim 2013 yılından beri bu kapsamda, ilahiyat fakültesinden emekli öğretim üyelerinin⁶⁷ de aralarında bulunduğu 200’den fazla bilim insanı “Ankara Üniversitesi Çınarı” ödülüne layık görülmüştür.

⁶⁶ Doğan Atılğan, “Bir Cumhuriyet Çınarı Ankara Üniversitesi,” 44-47. Ayrıca bu nitelemenin kullanıldığı eserlerden bazıları şunlardır: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü, *Rektörlerinin Gözünden Ankara Üniversitesi 70 Yıllık Bir Cumhuriyet Çınarı (1946-2016)*; Hayriye Erbaş, *Bir Cumhuriyet Çınarı, Sözlü Tanıklıklarla Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nin 75 Yılı*.

⁶⁷ Bu öğretim üyelerinin ödül aldıkları yıllara göre dağılımı şöyledir: Prof. Dr. Hüseyin Atay (2013), Prof. Dr. Necati Öner, Prof. Dr. İbrahim Agah Çubukçu, Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu (2014), Prof. Dr. Beyza Bilgin, Doç. Dr. Esat Kılıçer (2015), Yrd. Doç. Dr. Ruhi Kalender (2018) ve Prof. Dr. Münir Koştas (2019). Bkz. “Çınarlarımız,” Ankara Üniversitesi, <https://www.ankara.edu.tr/kurumsal/tanitim/cinarlarimiz/> (02.06.2022).

2. TEMA: AKADEMİK BAKIŞ AÇISI

Özgürlükçü ve Bilimsel

Çalışma grubundan elde edilen verilerin değerlendirmesiyle ortaya çıkan ikinci temada, Ankara İlahiyat'ın akademik bakış açısını yansıtan metaforlara yer verilmiştir. Bu metaforlar, “bilimsel, eleştirel, akılcı bakış açısı” ve “farklılıkları hoşgörü ile içinde barındıran özgürlükçü ortam” olmak üzere iki alt kategoride gruplandırılabilir.

İlk alt kategori olan bilimsel, eleştirel ve akılcı bakış açısını örneklendiren ifadelerin katılımcıların ifadelerine “Oxford”, “makale”, “pencere”, “kutup yıldızı”, “efekt”, “düşünce ekolü”, “kılavuz”, “ilaç” ve “mercek” gibi metaforlarla yansıdığı görülmektedir:

“Oxford gibidir. Çünkü hem araştırma hem eğitim üstündür” 3ÖE2

“Makale gibidir. Çünkü giriş, gelişme ve sonuç dahil ve bir makalenin en önemli özeliği ise akademik nitelik taşımasıdır.” 3ÖE26

“Pencere gibidir. Çünkü öğretim sistemi objektif ve nesnel olmaya dayalıdır.” 3ÖK87

“Kutup Yıldızı gibidir. Çünkü her hal ve şartta doğru istikameti gösterir. Nedeni, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi eğitim sisteminde araştırmayı, incelemeyi ve nerede olursa olsun aklın kabul edeceği doğruya ulaşmayı amaç edinir.” 4ÖE98

“Bir çeşit efekt gibidir. Bu efekti kullananların ufukları geniş olduğu gibi dünyaya da bakışları evrensel biçimdedir. 4ÖE104

“Felsefi düşünce ekolüne benzer. Çünkü körü körüne kabul etmeyi, inanmayı reddeder. Bunun yerine sorgulayarak, araştırarak kabul etmeye teşvik eder. Kişinin neye niçin inandığının cevabını verir. 4ÖK157

“Kılavuz gibidir. Çünkü dinimizle ilgili yanlış bilgi ve hurafelerden arındıracak asıl kaynaklara dayanan araştırmalar yapmakta ve dinler tarihi, din sosyolojisi, din psikolojisi vb öğretim ve araştırmalarıyla bilimsel anlayış kazandırmaktadır.” AE27

“İlaç gibidir. Bilim yapanlar kıyamında bir ilaç gibi şifa iken bilimcilik yapanlar gereksiz ilaç gibi zarar verir.” AE19

“Mercer gibidir baktığım, yönümü çevirdiğim her şeye en derinden ve çok yönlü bakabilmenizi sağlar”. 4ÖK133

İkinci alt kategoride ise akademik bakış açısının bir diğer yönü olarak kabul edilebilecek çeşitli fikirlerin özgürce tartışılabildiği ve farklılıkların birlikte yer alabildiği demokratik ortamı yansıtan metaforlar yer almaktadır.

Bu kapsamda çalışma grubundaki katılımcıların tercih ettiği metaforlar ise “gökkuşağı” ve “özgürlükler ülkesi”dir:

“Gökkuşağı gibidir, çünkü bir konuda birçok yorum ve sonuç çıkarmaya imkan tanır.” 4ÖK143

“Özgürlükler ülkesi gibidir. Çünkü herkes kendi inancını ve sahip olduğu fikriyatı rahatça dile getirip savunabilmektedir.” 4ÖE113

Herhangi bir meseleyle ilgili tüm muhtemel fikirlere kapılarını açan özelliği dolayısıyla düşünsel farklılıkların görünürlük kazanmasına imkan sağlayan bir ortam sunan Ankara İlahiyat’ın, bu özelliğinin “gökkuşağı”na benzetilerek ifade edildiği anlaşılmaktadır. Esasen “gökkuşağı” metaforu, bir meselenin farklı yönlerinin ortaya çıkartılmasına, konuyla ilgili çeşitli yaklaşımların görülmesine ve tüm renklerin kendisini yansıtabileceği bir zemin bulmasına atıfta bulunmaktadır. Bu durum, ayrıca kurumun öz eleştiriye ve öz düşünümSELLİĞE açıklığını da göstermektedir. Nitekim fikirlerin özgürce savunulabildiği bu ortam, bazen geleneksel bir benzetmeyle, bazen de özgürlüğün daha modern simgeleri ile ifade edilmiştir:

“Beytül-Hikme gibidir. Çünkü fikirlerin ve görüşlerin özgürce ifade edilebildiği ve eleştirilebildiği bir yapıya sahip” 4ÖE123

“Özgürlük anıtı gibidir. Çünkü onun gibi elinde özgürlüğün meşalesi ile din alanına ışıktır.” AK52

“Bir entelektüel cenneti gibidir. Çünkü orası özgür ve eleştirel düşünce yurdudur.” AE56

Özgürlükçü bakış açısı, farklılıkların bir arada bulunabildiği bir ortamı beraberinde getirmektedir. Bu ortamı niteleyen bazı metaforların katılımcıların ifadelerine yansımaları şöyledir:

“Gökkuşağı gibidir. Çünkü çok farklı yorumları içinde barındırır.” 3ÖE17

“İnsan gibidir. Çünkü nasıl insanlar çeşitliliği fazla varlıklar ise Ankara İlahiyat da çeşitliliği fazla bir İlahiyat fakültesidir.” 3ÖE14

“Gökkuşağı gibidir. Çünkü aynı din çerçevesinde bulunsak bile düşüncelerin tüm renklerini görebiliyoruz. Hem bakış açısı hem tecrübe açısından oldukça kıymetli bir durum.” 3ÖK44

“Mevsimler gibidir. Çünkü Ankara İlahiyat içerisinde birçok farklı kültürel ve deneyimli ve köklü geçmişe sahiptir. Mevsimler de farklılık gösterir. Fakültemizde farklılıklara ev sahipliği yapmaktadır” 3ÖK89

“Farklı tarz çiçekler yetiştiren bir bahçıvan gibidir. Çünkü diğer üniversiteler hep aynı düşüncelere sahip öğrenciler yetiştirirken, Ankara İlahiyat farklı fikir ve düşüncelere sahip olan öğrenciler

yetiştiriyor. Aynı zamanda farklı görüşlere saygılı öğrenciler yetiştiriyoruz.” 3ÖK91

“Umman gibidir. Çünkü her düşünceye yer ve saygı vardır.” AE21

“Geniş bir yelpaze gibidir. Çünkü içerisinde farklı perspektifler özgürce yer bulur.” AK26

“Güzel bir bağa, bahçeye benzer. Her renk ve tatta meyveler, sebzeler olduğu gibi bizim fakültede de farklı ses ve görüşte insanlar vardır. Meyvenin ekşisi tatlısı, sebzenin acısı tatlısı olur. Ancak hepsinin yeri de farklıdır. Ekşi limona, acı bibere de ihtiyaç var. Onlarsız olmaz. Hepsiyle güzel ve lezzetli tatlar elde edilir. AE44

“Gökkuşağı gibidir. İlahiyat alanında temel düşünce ve yaklaşımları bir arada ahenkle bilimsel olarak araştırır, tartışır.” AK49

“Mikser gibidir. Çünkü farklı farklı ürünleri birbirine karıştırır ve ortaya lezzetli bir şey çıkarır.” 3ÖK81

“Tuval gibidir. Çünkü binbir renk ve düşünceden hoca ve öğrencinin uyum içerisinde olduğu ve tikel olarak değil bütün olarak anlam kazandığı bir yapıdır.” 4ÖK131

“Ankara İlahiyat bir smoothie gibidir. Her meyveden tadıp ardından o meyvelerden istediklerimizle kendi içeceğimizi oluşturup içiyoruz.” 4ÖK145

“Farklı çiçeklerle dolu bir bahçe gibidir. Çünkü içinde farklı anlayış ve düşünceleri barındırıyor. Kaliteli bir bal yapmak isteyen arı için ideal bir bahçe.” 3ÖE22

“Pazar gibidir. Çünkü herkesin bütçesine uygun alacağı bir şey vardır.” 3ÖK65

“Mozaik gibidir. Çünkü fikri anlamda çoğulcu bir yapısı vardır.” AE6

“Bir ağaca, farklı farklı meyvelerden yapılmış aşılar gibidir. Çünkü düşünceye önem verir, farklılıkları karşıtlık olarak değil, zenginlik olarak görür.” 3ÖE8

“Medeniyetler beşiği Anadolu gibidir. Çünkü toplumun her kesimini kucaklayan, farklı inanç ve düşüncelere saygılı, samimiyeti derinden hissedeceğiniz gerçek bir ilim yuvasıdır.” AK51

Araştırmamızda katılımcıların okul, üniversite ve fakülte kavramına ilişkin görüşlerine doğrudan başvurulmasa da literatürdekine benzer şekilde onlardan fakültelerini tanımlamaları istenmiştir. Bu bağlamda verilen cevaplarda, çalışma grubundaki katılımcıların Ankara İlahiyat'ın bilimsel bakış açısını ve farklılıkları zenginlik olarak gören özgürlükçü ortamını ön plana çıkardığı görülmektedir. Bununla birlikte benzer çalışmalar

incelendiğinde, özellikle “üniversite” ve “fakülte” kavramlarını konu alan anlatımlarda olumsuz metaforların sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bunlar arasında özellikle “hapishane” metaforu dikkat çekmektedir. Örneğin Demirtaş ve Çoban’a göre, öğrenciler arasında en az metafor içeren tema, özgürlükleri sağlayan bir kurum olarak üniversitedir. “Hapishane” ise tüm metaforlar arasında en çok tekrarlanan metafor olarak tespit edilmiştir. Bu bulgu, araştırmacılar tarafından öğrencilerin üniversite ortamından ve yaşamından memnun olmadıkları şeklinde değerlendirilmiş; aklın ve bilimin egemen olduğu, bunun için de temel koşulun özgürlük olduğu kurumlar olarak üniversitelerin öğrencilerin gözünde özgürlükleri sağlayan bir yer olarak görülmemesinin düşündürücü olduğu belirtilmiştir⁶⁸. Bununla birlikte çalışmamızda, söz konusu metaforun hiçbir surette kullanılmamış, hatta özgürlükleri kısıtlayıcı bir metaforik anlatıma herhangi bir imada bile bulunulmamış olması, literatürdekinden tümüyle farklı bir sonuca ulaştığımızı göstermektedir. Esasen “Ankara İlahiyat”, öteden beri özgürlüklerin kısıtlandığı değil, tam aksine özgürlükçü tavrı ile farklı fikirlerin hoşgörülü bir şekilde tartışılabilirdiği bir ortama sahip olmasıyla tanınmıştır.⁶⁹ Bu durum, bu tema altında olumsuz hiçbir niteleme yapılmamış olmasından da anlaşılabilir. Bu sonuç, mensupları tarafından Ankara İlahiyat’ın üniversiteden beklenen fikirlere ve özgürlüklere saygılı demokratik ortama halihazırda sahip olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında üniversite veya fakülte gibi genel bir kavramın yerine doğrudan “Ankara İlahiyat” nitelemesinin kullanılmasının etkili olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü kurumsal bağlılığı ifade eden bu niteleme, katılımcılarda güçlü bir aidiyet duygusu oluşturmuş görülmektedir. Kurum kültürü açısından değerlendirildiğinde fakültenin kendi vizyonunu ifade ederken kullandığı bilimsellik, dini doğru anlama ve yayma, insanlığa faydalı her türlü yeniliğe ve sürekli gelişmeye açık olma, problemlere çözüm üretme, İlâhiyat alanında temel bilgi, zihniyet ve yaklaşıma sahip olma ve alanına evrensel düzeyde katkı sunma⁷⁰ gibi özelliklerin iç paydaşları tarafından da genel olarak benimsendiği görülmektedir. Bununla birlikte akademik bakış açısının genişliği ve

⁶⁸ Demirtaş ve Çoban. “Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarına İlişkin Metaforları,” 138.

⁶⁹ Bkz. Abdülmecit İslamoğlu ve diğerleri, “Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hakkında Yurtiçinde Yayınlanan Yazılar,” 495.

⁷⁰ “Vizyon ve Misyonumuz,” Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, <http://www.divinity.ankara.edu.tr/vizyon-ve-misyon/> (06.06.2022).

derinliğinin bazı öğrencilerde endişeleri de beraberinde getirdiği söylenebilir:

“Umman gibidir. Yüzmeyi bilmezsen boğulursun.” 3ÖK41

“Bardağa benziyor ama yarısı boş, Kur'an öğrenimi bardağın boş kısmı ama yetkililer bardağın yarısı boş değil yarısı dolu diye övünüyorlar.” 3ÖE30

“Bungee jumping gibidir. Çok heyecanlı ve güzel bir deneyim yaşıyoruz ancak her şey bir halata bağlı gibi. Yukarıdan baktığın zaman dolu dolu, bambaşka bir ufuk, dibi bucağı görünmeyen bir derya ancak düz zemine indiğinde o heyecandan başka bir şey kalmıyor elinde. Yani şunu demek istiyorum bakış açısı olarak çok şey kattı ama bilgi birikimi olarak zihnimde her şeyden minimum düzeyde var. Ben kendimi yukarıdan aşağı atarken sadece heyecan yaşamak, o eşsiz manzarayı yakından görmek istemiyorum. Aşağı indiğimde elimde bir şeylerin varlığını da görmek, bilgi birikiminin sağladığı o güven hissiyatını yaşamak istiyorum.” 3ÖK68

Bu örneklerdeki endişeli ruh hali, üçüncü sınıf öğrencisi 3 katılımcı ile sınırlıdır. Bu ifadelerin literatür ile karşılaştırıldığında doğrudan olumsuz olarak nitelendirilmesi de mümkün görünmemektedir. Nitekim örneklerden de anlaşılabileceği gibi katılımcıların, özgürlükçü ve farklılıklara saygılı akademik ortamın beraberinde getirebileceği risklere dikkat çektikleri görülmektedir. Bunun yanında, endişe ifadelerinin, pandemi nedeniyle yaklaşık iki yıl uzaktan eğitim alan ve henüz lisans eğitimini tamamlamamış üçüncü sınıf öğrencilerine ait olduğu, dikkatlerden kaçırılmaması gereken bir durumdur. Sürecin bu öğrencilerde yetersizlik hissi oluşturması doğal karşılanabilir.

“Akademik Bakış Açısı” teması altında sınıflandırılan metaforlardan 16'sı akademik personele, 42'si ise öğrencilere aittir. İdari personelin ürettiği metaforlardan hiçbiri bu kategoride değerlendirilmemiştir. Bu durum katılımcılar tarafından üretilen metaforların paydaş beklentileri ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Katılımcıların fakültenin farklı yönlerini öne çıkaran metaforlar üretmeleri bu tespitimizi doğrular veriler sunmaktadır. Nitekim bilimsel bakış açısını yansıtan metaforların genellikle akademisyenler tarafından üretildiği görülmektedir. Çalışma grubundaki 70 akademik personelden 16'sının ürettiği metaforlar bu başlık altında değerlendirilmiştir. Akademisyenler açısından bağlı oldukları kurumun fikirlerini rahatça ifade edip savunabilecekleri bir ortamın yanı sıra yüksek bilimsel yeterliliği ile tanınan bir kurum kültürüne sahip olması öncelikli

beklentiler arasındadır. Öğrenciler tarafından üretilen 42 metaforun bu tema altında bulunması, kurumun sahip olduğu bilimsel bakış açısının öğrenciler tarafından da büyük oranda benimsendiğini göstermektedir.

Bilimsel bakış açısı ve özgürlükçü ortam bir fakülte için övgü vesilesi - hatta üniversite bağlamında standart/doğal bir durum- olsa da, söz konusu yüksek din eğitimi veren bir kurum olduğunda, bu iki özelliğin din alanındaki varlığı kimi çevreler tarafından Ankara İlahiyat'ın kuruluşundan itibaren sürekli bir tartışma gündemi oluşturmaya neden olmuştur. Bu tartışmanın argümanları arasında, fakültenin geleneksel medrese yapılanmasından farklı bir kuruluş amacı olması, fakültenin kuruluşu sırasında ve sonrasında yurt dışından öğretim elemanlarının istihdam edilmesi ve müfredatında temel İslam bilimleri yanında felsefe ve din bilimleri derslerine de yer veriliyor olması sıralanabilir.⁷¹ Ayrıca fakültenin dini metinlerin anlaşılması ve yorumlanmasındaki eleştirel yaklaşımının bazı öğretim üyelerinin fikirleri çerçevesinde "Ankara Okulu" şeklinde kavramsallaştırılması söz konusu eleştirilerin sadece kuruluş dönemi ile sınırlı kalmayıp süreklilik arz etmesi için yeter sebep sayılmıştır.⁷² Nitekim bir dönem Ankara İlahiyat'ta bulunan Felix Körner, bazı AÜİF öğretim üyelerinin Kur'an'a Hermonetik yaklaşımını "Ankara Ekolü" kavramsallaştırmasını kullanmış ve bu kavram uluslararası arenada da sıkça gündeme gelmiştir.⁷³ Söz konusu tanımlama başka akademisyenlerce de kullanılmış⁷⁴ ve özellikle Ankara Okulu Yayınları ile *İslamiyat Dergisi* bu kapsamda değerlendirilmiştir. Philip Dorroll da "Ankara Paradigm" nitelemesi ile Türkiye'deki yenilikçi İslami düşüncüyü kastettiğini belirtmiştir.⁷⁵ Esasen bilimsellik ve eleştirelilik vurgusunun ilk örneklerini kuruluş aşamasındaki tartışmalarda da görmek mümkündür. Nitekim kuruluşuna dair gerekçelerde ve tartışmalarda kurulması planlanan fakültenin medreseyi diriltmek anlamına gelmediği, objektif bakış açısının öncelendiği ve ilmi bir karaktere sahip olmasının amaçlandığı ısrarla

⁷¹ Ali Değermenci, "Ankara İlahiyat'ın Kuruluş Hikayesi ve Faaliyetleri," <https://www.istiklal.com.tr/kose-yazisi/ankara-ilahiyatin-kurulus-hikayesi-ve-faaliyetleri/684321> (06.06.2022). Ayrıca 15.11.2022 tarihli bir tweet, video ve videoya yapılan yorumlar da bu tartışmaların devam ettiğinin bir örneği olarak dikkate değerdir. <https://mobile.twitter.com/DemirkesenEnes/status/1592560018838065153> (16.11.2022)

⁷² Bu eleştiriler bazen ilahiyat eğitimi almamış kişiler tarafından sosyal medyaya yansımıştır. Örnek olarak bkz. Sedat Bulut, "Ankara Okulu / Ekolü," <https://akademyadergisi.com/ankara-okulu-ekolu/> (06.06.2022).

⁷³ Kutlu, "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin Uluslararası Düzeydeki Değeri," 468-469.

⁷⁴ Şuayip Seven, *Traditionelle Hadith-Hermeneutik im Zusammenhang mit modernen Ansätzen der Ankaraner Schule*.

⁷⁵ Philip Dorroll, "'The Turkish Understanding of Religion': Rethinking Tradition and Modernity in Contemporary Turkish Islamic Thought," 1035.

belirtilir. Fakültenin kuruluş gerekçesinde de “*din meselelerinin sağlam ve ilmi esaslara göre incelenmesini mümkün kılmak için garptaki örneklerine benzer bir ilahiyat fakültesinin kurulması*” ifadesi dikkat çekicidir.⁷⁶ Kuruluşundaki bu tartışmalar nedeniyle Ankara İlahiyat, dini meseleleri dindar bir müslüman bakış açısıyla değil, bilimsel ve akademisyen bakış açısıyla ele aldığı şeklinde tanımlanmış; bu tanımlamalar 1959 yılından itibaren kurulmaya başlayan Yüksek İslam Enstitüleri’nin kuruluş amaçları arasında da gösterilmiştir.⁷⁷ Yüksek İslam Enstitüleri’nin 1982 yılında ilahiyat fakültesine dönüştürülmesi ile tartışmalar sona ermiş görünse de günümüzde halen Ankara İlahiyat ile diğer ilahiyat fakülteleri arasında belirgin bir bakış açısı farklılığı olduğuna dair yorumlar yapılmaktadır.⁷⁸ Araştırmamızda elde edilen verilerde de Ankara İlahiyat mensupları için bilimsellik tanımlamasının bir övgü vesilesi olduğu ve bunun dini anlamının “gerçek yolu” olarak düşünüldüğü ortaya çıkmıştır.

3. TEMA: KENDİNE ÖZGÜ TARZI

Cesur ve Farklı

Bu tema altında Ankara İlahiyat’ı farklı kılan kendine özgü tarzı ile ilgili metaforlar ele alınmıştır. Bir önceki temada bir fakülte olarak Ankara İlahiyat’ın akademik bakış açısını vurgulayan metaforlara, bu tema çerçevesinde ise genel olarak özgün tarzını tespiti yönelik metaforlara yer verilmiştir. Söz konusu metaforik anlatımlardan hareketle “hiçbir zaman doğruları söylemekten çekinmeyen”, “kimse için doğrularından vazgeçmeyen” ve “doğru bildiğini cesaretle gerçekleştirmeye çalışan” kurum özelliklerinin ön plana çıktığı söylenebilir:

“Güneş gibidir. Aydınlatmadığı yer yoktur. Doğruları söylediği için ilahiyat fakülteleri içinde güneş gibi yalnızdır.” 3ÖE5

“Şiir gibidir. Çünkü burayı herkes farklı anlamlandırır. Sanatsal bir bakış sergilenir. A kişisi şiire olumlu bakarken b kişisi olumsuz da

⁷⁶ Eyüp Baş, “Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin Açılış Süreci,” 51.

⁷⁷ Ali Fuat Başgil’in bu konudaki görüşleri ve Yüksek İslam enstitülerinin kuruluş amaçları için bkz. Bayramali Naziroğlu, “Yüksek Din Eğitimi,” 149.

⁷⁸ “1982 tarihli YÖK Kanununun bu müesseseleri İlahiyat Fakültesi adı altında ve aynı statüde birleştirmesine kadar iki tür kurum arasında hem kadrolarının kimliği ve din anlayışları hem de İslâmî ilimlere vukuf manasında bilgi seviyeleri ve nihayet statüleri itibarıyla gizli veya açık tartışmalar ve gerilimler hatta kıskançlıklar yaşanmıştır. İlahiyat, Enstitü mensuplarını biraz molla/medrese kafalı, metodoloji ve sistematik düşünceden uzak, yeni gelişmelerden, batıdaki çalışmalardan habersiz; Enstitü mensupları da diğerlerini Arapçaya ve dinî ilimlere vukufu zayıf, daha laik/modernist ve sisteme daha yakın bulurdu. Bu tavsif veya suçlamalarda bir ölçüde gerçeklik payı da vardı.” Bkz. “Yüksek İslam Enstitüleri (1959),” Kültür Sayfası, <https://www.kultursayfasi.com/kopyasi-ilahiyat1> (1.11.2022)

bakabilmektedir. Şiirin derinliklerini anlamak çoğu kişi için zordur. O yüzden Ankara İlahiyatı anlamak da herkesin harcı değildir.” 3ÖE28

“Yıldız gibidir. Çünkü her zaman parlamaz kendini anlayanda parlar.” 3ÖK38

“Gidilecek onuncu köy gibidir. Çünkü doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.” 3ÖK69

“Çölde tek başına duran bir kaktüs gibidir. Çünkü en sıcak ve en soğuk günlerde dahi dimdik sapasağlam yerinde kalmayı başarmıştır.” 4ÖE112

“Anka kuşu gibidir. Tarihi boyunca belirli zorluklarla baş başa kalmış fakat yine kendi kendine akademik alanda yine aranır konuma gelmiştir.” 4ÖE120

“İslam filozoflarının yolu gibidir. Çünkü hakikat peşinde koşmak tek gayesidir.” 4ÖK162

“Hyde Park gibidir. Ankara ilahiyatta her anabilim dalı bağımsız ve dışardan müdahaleye kapalıdır. İsteyen istediği fikri savunmakta serbesttir.” AE16

“Sağlam bir kale gibidir. Çünkü kimse için yer değiştirmez.” AK23

“Kutup yıldızı gibidir. Her zaman doğru olanı gösterir. Politikaya, ideolojiye, zaman ve zemine göre oynamaz. Her zaman kuzeyi/doğru yönü gösterir. Hiç kimse/Hiçbir şey buna etki edemez.” AK48

“Rüzgâr gibidir. Çünkü eser geçer.” AE65

“Yükseklerdeki karakovan balına benzer. Çünkü Ankara İlahiyat ulaşılması kolay olmayan bir özelliğe sahip olduğu için tıpkı bu bal gibi ulaşıp tadına bakmayanın onun gerçek tadını alması mümkün değildir. Bu bal yeterli miktarda tüketen için şifa, fazla tüketen içinse zararlı olabilir.” AE67

“Vücut içindeki kalbe benzer. Çünkü kalp nasıl vücudun en hayati organı ise, ilahiyat da diğer fakülteler arasında merkezi bir konuma sahiptir.” İE8

Çalışma grubundaki katılımcıların kullandığı “güneş”, “şiir”, “yıldız”, “dokuz köy”, “kaktüs”, “anka kuşu”, “yol”, “Hyde Park”, “kale”, “kutup yıldızı”, “rüzgar”, “karakovan balı” ve “kalp” metaforlarının kurumun özgün tarzı yanında, biricikliğine ve yalnızlığına da dikkat çektiği görülmektedir. Bu metaforik anlatımlarla Ankara İlahiyat’ın *nevi şahsına münhasır* bir karaktere sahip olduğu vurgulanmış olmaktadır. Ankara İlahiyat’ın diğer ilahiyat fakültelerinden farklılığını vurgulayan yönlerinin kuruluşundaki gerekçelerle birlikte düşünülmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Zira kuruluş döneminde Ankara İlahiyat’ın dini meselelere yaklaşımının geleneksel

medrese bakış açısından farklı bir şekilde olacağı dile getirilmişti. Bu tema altında belirtilen Ankara İlahiyat'ın hakikati söyleme konusundaki cesur tavrını, bu bakış açısının bir sonucu olarak değerlendirmek mümkündür. Nitekim ülkemizde din söz konusu olduğunda siyasi düşünceye göre şekillenen bir tarihi sürecin varlığı bilinmektedir. Bu durum kimi dönemlerde dinin kamusal görünülüğünün ortadan kaldırılmaya çalışılmasıyla kendini göstermiştir. Bilhassa Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren din ve laiklik arasında varolagelen tartışmanın önemli bir kısmı, ilk yüksek din öğretimi kurumu olarak AÜİF'nin kuruluşu bağlamında tartışılmaktadır.⁷⁹ Kuruluş amacı bağlamındaki tartışmaların kurumun mensubu öğretim üyeleri tarafından da gündeme getiriliyor olması, AÜİF'nin kendine özgü tarzının ya da özgünlüğünün belli bir düşüncenin sadece takipçisi veya muhalifi olmayı değil, aksine her zaman hakikati söylemeyi amaçlayan cesur tarzının bir göstergesi olduğu söylenebilir. Nitekim AÜİF'nin özgünlüğü Kutlutürk ve diğerleri tarafından "Metodolojik Yaklaşımı ve İşlevselliği, Akla ve Bilimsel Düşünceye Önem Vermesi, Türk İslâm Anlayışını Yansıtmayı ve Ankara Ekolü Nitelendirmesi" başlıkları ile ele alınmakta, "AÜİF, kendine özgü yapısı, akla ve bilimsel verilere önem vermesi, Türk İslâm anlayışını yansıtmayı ve eleştiri kültürüne açık olması bakımından Türkiye'deki İslâm düşüncesinde önemli bir konuma sahiptir"⁸⁰ şeklinde ifade edilmektedir. Bu tema altında belirtilen metafor gerekçeleri incelendiğinde, Ankara İlahiyat'ın konjonktürel durum, içinde bulunulan dönemin özelliği, siyasal erk ya da geleneksel kabuller gibi çeşitli baskı unsurlarının taleplerine uygun hareket etme zorunluluğu hissetmeden, her koşul ve durumda hakikati dile getirme cesareti ile mensupları tarafından tanımlandığı görülmektedir.

4. TEMA: SAMİMİ ORTAMI

Güvenilir ve Huzurlu

Bu tema altında Ankara İlahiyat'ı samimi, huzur verici, paylaşımcı, sıcak ortama sahip olduğu şeklinde gerekçelendiren metaforlar yer almaktadır. 7 kategori arasında en çok metafor üretilen üçüncü kategori olmasına rağmen, tüm metaforlar içinde en sık tekrarlanan 5 metafordan üçü -aile (f13), yuva(f11) ve ev (f10)- bu tema altında yer almaktadır. Katılımcıların büyük

⁷⁹ Konuya dair ayrıntılı bilgi için bkz. Cemal Tosun, "Türkiye Cumhuriyeti'nin Laiklik ve Din Öğretimi Tecrübesi."

⁸⁰ Kutlutürk ve diğerleri, "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hakkında Yurtdışında Yayımlanan Yazıların Değerlendirilmesi," 517.

çoğunluğu Ankara İlahiyat'ı samimi ortamını yansıttak benzetmelerle nitelerken, sadece bir katılımcı bu konuda olumsuz metafor üretmiştir:

"Aile gibidir. Çünkü samimiyet var." 3ÖE7

"Aile gibidir. Çünkü hepimizin derdini ve fikrini paylaşp karşılık ve çözüm bulabildiği bir yerdir." 3ÖE32

"Bir Aile gibidir. Çünkü Bahçeli'nin o yapaylığında sığınılacak samimi bir ortamı sunarak bizleri kucaklar. Zaman zaman bize nasihat verir sarar sarmalar. Bizleri hayata hazırlayarak aydınlanmamızı sağlar." 3ÖK39

"Aile gibidir. Sıcak ve samimi ilişkiler vardır." AE59

"Ankara İlahiyat bir aile yuvası gibidir. Çünkü hayatımın en önemli yıllarının çok önemli bir bölümünü aile sıcaklığını hissettiğim bu kurumda geçirdim." AE66

"Aile gibidir. Çünkü içinde olmak huzur verir." İE14

"Yuva gibidir. Çünkü insana aidiyetlik hissiyle birlikte rahatlık, huzur ve mutluluk gibi duyguları da verir." 3ÖK40

"Sıcak bir yuva gibidir. Çünkü akademik kadrosu, personelleri ve öğrencileriyle bir aile ortamı oluşturduğunu düşünüyorum." 3ÖK61

"Yuva gibidir. Hocalar ve arkadaşlarla dost olur ayrılmak istemezsiniz." 4ÖK152

"Sıcak bir yuva gibidir. Çünkü Ankara gibi büyük bir şehirde oraya girdiğimiz zaman kendimizi sıcak yuvamıza girmiş hissederez; ilim, eğitim öğretim, bilgiye erişmenin yanında sıcak dostluklar, kardeşlik ve arkadaşlık sizi orada huzura erdirir." AE30

"Yuva gibidir. Çünkü akademik ve idari personeliyle, öğrencileriyle her yeni gün eve gelmiş gibi hissettirir. Özgürce fikirlerin ifade edildiği, sevgi ve saygı çerçevesinde ilişkilerin kurulduğu bir yuva gibidir." 3ÖK95

"Ankara ilahiyat yuvaya benzer. Çünkü idari personelinden akademik personeline herkesin yüzünde gülümseme ve samimiyet hemen fark edilir. Sevinçli ve hüzünlü bütün anlarda yanında olan dostlar, hocalar desteklerini esirgemez. Kapısından içeri girildiği andan itibaren tıpkı sıcak yuvaya girilmiş hissi verir." AK20

"Ev gibidir. Çünkü kendimi çok rahat ve güvenli hissettiriyor." 3ÖE10

"Evimiz gibidir. Çünkü çok samimi ve sıcak bir ortamı vardır." 3ÖK63

"Ev gibidir. Öğrenci, personeli, idaresi ve en önemlisi öğretim görevlileri ile bir aile gibi yakın ve samimiyizdir. Arada duvarlar ve engeller yoktur." 4ÖE118

"İkinci evim gibidir. Çünkü yeri geldiğinde evimden daha fazla zaman geçirdiğim bir yer. Bazen gün içinde ailemden daha fazla gördüğüm iş arkadaşlarım var." AE9

"Ev/yuvamız gibidir. Çünkü huzurlu ve güvenli bir ortamı var tıpkı evimiz gibi." İE1

"Anne kucağı gibidir. Çünkü kendimi orda güvende hissediyorum." 3ÖE15

"Çatı gibidir. Çünkü insanı maruz kalabileceği kötülüklerden koruyan manevi bir atmosferi vardır." İK21

"Yıldızlar gibidir. Çünkü baktıkça insanın içi açılır, huzur ve mutluluk bulur. Çalıştığım başka kurumlarla da kıyaslandığımda, ki kıyaslamak bile mümkün değil. Burada çok güzel bir güven ortamı, çok huzurlu bir atmosfer var. İyi ki buraya gelmişim. Hep burada çalışsaydım herhalde yaşlanmazdım." İK20

"Rehabilitasyon merkezi gibidir. Çünkü insan kendini burada iyi hissediyor." İK3

Konuyla ilgili metaforların temalara göre oransal dağılımı incelendiğinde, bu kategoride en çok metafor üreten grubun idari personel olduğu görülmektedir. Nitekim toplam 50 metafordan 13'ü bu katılımcı gruba aittir. Bu bulgu, 25 idari personelin katılım sağladığı çalışmamızda her iki idari personelden birinin fakültenin samimi ve huzur dolu ortamını vurgulayan metaforlar ürettiklerini göstermektedir. Ayrıca "yuva" metaforunun genellikle kadın katılımcılar tarafından kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu kategoride üretilen tek olumsuz metaforun katılımcı ifadelerine yansması ise şöyledir:

"Yalnızlık gibidir. Çünkü ne muhafazakar veya seküler toplum sizi önemser ne de kurum kendi personelini değerli hissettirir. Kurum içi bir aidiyet ve dostluk ilişkisi de söz konusu değildir. Bir öğrenci yerine göre bir memur akademik personelden daha fazla önemsenebilir. Ankara ilahiyat diğer taraftan yol geçen hanı gibidir. Dileyen elini kolunu sallayarak girebilir çünkü. Değersizleşmeyi besleyen unsurlardan biri de bu şekilde kolay ulaşılır olmaktır." AE45

Saban'ın öğrenci, öğretmen ve öğretmen adayı katılımcılar ile okul kavramına yönelik olarak yaptığı metaforik algı çalışmasında, katılımcıların %40'ı okulu; sevgi ve dayanışma yeri kategorisinde yer alan metaforlarla ilişkilendirmiştir. Bu kategoride zikredilen başat metaforlar ise ev, yuva, aile ve annedir.⁸¹ Aynı şekilde Nalçacı ve Bektaş'ın çalışmasında da aile metaforu

⁸¹ Saban, "Okula İlişkin Metaforlar," 470.

en çok tekrarlanan metafor olarak öne çıkmış ve güven verici bir ortam olarak okul kategorisinde değerlendirilmiştir.⁸² Erhan ise, *aile* metaforunu akademisyenlerin örgüt kavramına ilişkin metaforik algılarını ölçtüğü çalışmasında “kültür olarak örgüt” kategorisinde değerlendirmektedir. Bu kategori altında aileyi, ortak değerlerin paylaşıldığı bir yaşam alanı ve kültürel bir unsur olarak yorumlamıştır.⁸³ Çalışmamızda elde edilen bulgular da literatürdeki bu çalışmalarla örtüşmektedir. Nitekim aynı metaforların benzer gerekçelerle Ankara İlahiyat nitelemesi için de kullanıldığı görülmektedir. Bunlar arasında güvenilir, paylaşımcı, samimi bir aile ortamı yanında mensuplarının kendilerini Anlara İlahiyat’ta iken rahat ve huzurlu hissettiklerini belirttikleri gerekçeler dikkat çekmektedir. Nitekim uzun bir tarihi geçmişe sahip olan fakültenin, gelecekte de alanındaki öncü rolünü koruyabilmesi, onun sadece akademik alandaki başarısı ile değil, aynı zamanda tüm mensuplarına kendilerini rahat ve huzurlu hissedebilecekleri, ortak değerleri paylaşabilecekleri güvenilir bir ortam sunabilmesine de bağlıdır.

5. TEMA: İŞLEVSELLİĞİ

Yol Gösterici ve Verimli

Bu tema altında Ankara İlahiyat’ın işlevselliğine yönelik metaforlar bulunmaktadır. Bu başlık, ayrıca toplam 71 metafor ile en çok metafor üretilen (%26) temayı oluşturmaktadır. Bu başlıkta yer verilen katılımcı görüşleri aşağıdaki kategorilere göre sınıflandırılabilir:

Çalışma grubundaki katılımcılardan bazıları Ankara İlahiyat’ın “eğiten ve üreten” özelliğine dikkat çekmişlerdir. Bu özelliğiyle Ankara İlahiyat, özellikle paydaşlarının eğitimine ve üretkenliğine katkıda bulunmaktadır.

“İlkbahar yağmuru gibidir. Yeşermek için gelen tohumlara (öğrencilere) hayat verir ve çabuk biter.” 3ÖE36

“Zeytin ağacı gibidir. Ne kadar budarsanız budayın uygun bir iklimde meyve vermeye devam eder.” AK5

“Toprak gibidir. Çünkü toprak gibi üretken, temizleyici ve besleyicidir.” İK5

“Arı kovanı gibidir. Her yıl onlarca mezunu bu kurumda farklı alanlarda kendilerini yetiştirmiş hocalarından aldıkları bal lezzetindeki ilim ve irfan tozlarını memleket sathına taşırlar ve gittikleri yerlerde bir ana arı gibi nice arıların doğuşuna anaçlık ederler.” AE66

⁸² Ahmet Nalçacı ve Fatih Bektaş, “Öğretmen Adaylarının Okul Kavramına İlişkin Algıları,” 250.

⁸³ Tuğba Erhan, “Akademisyenlerin Örgüt Kavramına İlişkin Metaforik Algıları,” 104.

Bazı katılımcılar Ankara İlahiyat'ın "aydınlatan, yol gösteren ve hedefine ulaştıran" yönüne işaret eden metaforlar kullanmışlardır. Bu özelliğiyle Ankara İlahiyat, paydaşlarının kendini tanımasına ve hedefe ulaşmasına aracılık eden işlevlere sahiptir.

"Güneş gibidir. Çünkü eğitimi öze odaklanarak aydınlığa ulaştırmayı amaçlar." 3ÖE9

"Deniz feneri gibidir. Çünkü hayata bakış açımıza yön verir, yol gösterir." 4ÖK147

"'Ankara ilahiyat' bulutsuz bir gecede dolunay gibidir. Çünkü dolunay nasıl geceleyin insanların yollarını aydınlatıp yol almalarını sağlarsa 'Ankara ilahiyat' ta din (İslam) ile ilgili konularda insanların yollarını aydınlatıp yol almalarını sağlar." AE12

"Ateşe benzer. Çünkü etrafına sıcaklık ve ışık saçar." İE23

"33 derece sıcakta dışarıda beklediğin dolmuşun gelmesi gibidir. Nasıl ki beklediğin dolmuş gelir binip varacağın noktaya ulaşırsın. İşte Ankara İlahiyat da tıpkı bu dolmuş gibi bizi varacağımız birçok noktaya ulaştırır. Ve bizi sıcaktan bunalmaktan da kurtarır." 3ÖK83

"Yeniden doğmak gibidir. İmam-hatip ten sonra, Ankara İlahiyat'a geldiğim ilk yıl aldığım derslerden sonra bakış açımın genişlemeye başladığını, manevi dünyamın aydınlandığını fark etmiştim. O yılın sonunda cami imam ve müezzinlerinin imam-hatip lisesi mezunu olmalarının yeterli olmadığı, İlahiyat Fakültesi mezunu olmaları gerektiği kanaatine sahip olmuştum." AE53

"Rubicon"⁸⁴ gibidir. İnsanın hayatında bir dönüm noktasıdır çünkü bu fakülte hayatıma yön verecek çok güzel deneyimler kattı bana." 3ÖK60

Katılımcıların görüşlerinde öne çıkan hususlardan biri de, Ankara İlahiyat'ın "düzelten, iyileştiren ve geliştiren" niteliğidir. Buna göre ilahiyat eğitimi, paydaşlarının din alanındaki soru(n)larına cevaplar üretmelerine rehberlik etmektedir.

"Ehil bir rotbalans ustası gibidir. Çünkü yolda sendeleyeyen veya sendelenmeye müsait olan arabalar nasıl rotbalans ustası tarafından kaza önlemi alınıyorlarsa, aüif de bu hayatta ve diğer dünyada kazazade olmamak için potansiyel ilahiyatçıların rotbalans kılavuzu niteliğindedir." 3ÖE23

⁸⁴ İtalya'nın kuzeyinde bulunan, 29 km uzunluğundaki nehir. "Rubicon'u geçmek" deyiimi, Jul Sezar'a atfedilen tarihi olaya dayandırılarak, geri dönüşü olmayan noktadan ileri gitmek anlamında kullanılır. Bizdeki "gemileri yakmak" deyimine benzer. Ayrıntılı bilgi için bkz. Melih Torlak, "Rubikonu Geçmek" <http://melihtorlak.com/2010/01/24/rubicon%E2%80%99u-gecmek-2/> (02.05.2022).

“Derdine deva aramaya gelene derdinin derman olduğunu öğreten bir usta gibidir. Çünkü her derdimize çare olmadığını ya da olanların bizi tatmin edemediğini anlayabiliyoruz fakat daha sonra asıl önemli olanın o dertleri kaybetmemek ya da dert sahibi olmak olduğunu da öğrenmiş oluyoruz bu vesileyle.” 4ÖE107

Katılımcı görüşlerinden bir kısmı, bir eğitim kurumundan beklenen “bilgilendirme” işlevine vurgu yapmaktadır. Buna göre Ankara İlahiyat paydaşlarının nitelikli bilgilerle donanmasına aracılık eder.

“Hacimli bir kitap gibidir. Çünkü insana katabileceği bilgiler oldukça fazladır, bu kitabı okuması keyiflidir.” 3ÖK51

“İşleyen ve şekil veren” özelliğiyle Ankara İlahiyat ise, paydaşlarını eğiterek içinde yaşadıkları topluma ve insanlığa yararlı bireylere dönüştürmektedir.

“Fabrika gibidir. Ham şekilde gelen öğrencileri işleyip nitelikli ve bilgi sahibi birer kişilere dönüştürmektedir.” 3ÖE37

“Heykeltraş” gibidir. Buraya ilk geldiğiniz zaman kalın ve kaba bir taş olan sizi yontar, size en güzel şekli vermeden bırakmaz. Sonra bu güzide eseri sadece sanattan anlayanlar fark eder. Ve bu kişiler etrafta çok azdır.” 4ÖK148

Çalışma grubundaki katılımcıların dikkat çektiği özelliklerden bir diğeri ise, Ankara İlahiyat’ın “kişiye kendisini tanıma imkanı vermesi ve gelişimine destek olması”dır. Bu özelliğiyle Ankara İlahiyat, paydaşlarının yeteneklerini keşfetmesine ve potansiyellerini kullanmasına imkan vermektedir.

“Ayna gibidir. Çünkü kişinin içinde kalan aslı yansıtır ve dışa olan yolculuğuna basamak olur.” 3ÖK58

“Portal gibidir. Portala giren kişiyle çıkan kişi aynı kişi değildir. Dönüşüm kaçınılmazdır.” 3ÖK59

“Ayna gibidir. Çünkü mensubuna kendisinin gerçek sınırlarını ve imkanlarını gösterir.” AE64

“Devrim gibidir. Çünkü insanın bakış açısını, algısını müthiş bir şekilde değiştiriyor.” 4ÖE110

“Uzay mekiği gibidir. Çünkü kendi dünyanızın dışına ancak onunla çıkar ve yeni dünyaları onunla keşfedersiniz.” 4ÖK134

Bu metaforik anlatımlar genel olarak değerlendirildiğinde, Ankara İlahiyat nitelemesinin bir yüksek öğretim kurumu olarak çeşitli işlevlerine yönelik metaforik tanımlamalar yapıldığı ve bu metaforlardan hareketle çeşitli gerekçeler üretildiği görülmektedir. Bir eğitim kurumunun görevleri

arasında yer alan bilgi vermek, öğrencilerini yetiştirmek, yol göstermek, onların belirli hedeflere ulaşmalarına yardımcı olmak, onlara farklı bakış açıları sunmak, kendilerini tanımalarına ve geliştirmelerine destek olmak gibi nitelermeler bu tema kapsamında Ankara İlahiyat için de kullanılmıştır. Bu nedenle araştırma sonuçları, literatürdeki eğitim kurumları bağlamında gerçekleştirilen metaforik çalışmalar ile karşılaştırılabilir. Örneğin Saban, okul kavramına yönelik metaforları tespit etmeye yönelik araştırmasında bulguları on kategoride değerlendirmiştir. Bu kategorilerden biri "bilgi ve aydınlanma yeri olarak okul" şeklindedir. Bu kategori altında yer alan başat metafor imgeleri "kitap", "meyve ağacı", "güneş", "ışık"tır. "Kültürleme ve şekillendirme yeri olarak okul" kategorisi altında yer alan başat metafor ise "fabrika"dır. Bir diğer kategori "büyüme ve olgunlaşma yeri olarak okul"dur. Bu kategorinin başat metaforları "meyve bahçesi", "toprak" ve "tarla"dır. Son olarak "yol gösterici ve yönlendirici olarak okul" kategorisinin başat metaforu "ayna"dır.⁸⁵ Bu kategoriler ve başat metaforların araştırmamızdakilerle benzerlikler taşıdığı söylenebilir. Nitekim güneş (f13), ışık (f3), toprak (f5), bahçe (f3), kitap (f2), ayna (f2) metaforları araştırmamızda da yer almış ve gerekçelerinde Ankara İlahiyat'ın bilgi veren, yol gösteren, aydınlatan, şekillendiren ve üreten işlevselliği vurgulanmıştır. Literatür incelendiğinde fabrika metaforunun okul kavramı için kullanılan en yaygın metaforlardan biri olduğu görülebilir.⁸⁶ Bu metafor, ayrıca, üniversite kavramı ile ilişkili olarak da ulusal ve uluslararası literatürde yaygın şekilde kullanılmaktadır.⁸⁷ Literatürdeki bu yaygın kullanımına rağmen "fabrika" metaforu, araştırmamızda sadece üç katılımcı tarafından tercih edilmiştir.

İlahiyat fakültesi son sınıf öğrencilerinin ilahiyat programına yönelik algılarını tespitiye yönelik metaforik çalışmasında Çinemre, en çok metafor üretilen kategorinin "kapsamının genişliği/derinliği, işlevselliği" olarak tespit etmiştir. Ayrıca Çinemre'nin farklı bir kategori olarak değerlendirdiği yol göstericilik, bizim çalışmamızda işlevsellik kategorisi altında değerlendirilmiştir. Bununla birlikte her iki araştırmada vurgulanan "işlevsellik" ve "yol göstericilik", katılımcıların en çok metafor ürettikleri kategori olmuştur. Araştırmamızda bu kategori altında gerekçelendirilen "ayna", "ay", "fener", "yağmur", "güneş", "pencere", "ışık" ve "kitap"

⁸⁵ Saban, "Okula İlişkin Metaforlar," 470, 472, 473, 476.

⁸⁶ Pınar Arslan, "Okul Kavramına İlişkin Metaforlar," 6.

⁸⁷ Uğurlu, "Öğretmen Adaylarının Üniversite Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi," 85; Mehmet Fırat ve Işıl Kabakçı Yurdakul, "University Metaphors: A Study of Academicians' Perspectives," 193.

metaforlarının literatürde de benzer gerekçelerle kullanıldığını söylemek mümkündür.⁸⁸ Bu tema altında yer alan metaforlar genel olarak incelendiğinde –fabrika metaforu hariç- literatürle benzer sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir.

6. TEMA: İMAJİ

Eleştirilen ancak Vazgeçilemeyen

Bu tema altında Ankara İlahiyat'ın kamusal imajına yönelik metaforlar yer almaktadır. Bu metaforlarda en dikkat çeken husus, katılımcıların Ankara İlahiyat'ın herhangi bir şekilde paydaşı olmadıkları için kendisini tanımayan kişiler ve gruplar tarafından eleştirildiğini ve bu eleştirilere rağmen vazgeçilemeyen bir değere sahip olduğunu vurgulayan ifadeleridir:

“Hedef tahtası gibidir. Çünkü gelen giden eleştiriyor, yermeye çalışılıyor vs.” 3ÖK42

“Ankara ilahiyat bir nar gibidir. Çünkü dışardan bakıldığında kötü bir meyveye benzer, bazen kabuğundan dolayı çöpe atılabilir. Ama içini açınca binbir tanecik vardır parıl parıldır. Ankara ilahiyattaki hocalar ve fikirler de böyledir.” 3ÖE35

“Rambutan gibidir. Çünkü rambutan meyvesi dışı dikenli görüntüsü çok hoş olmayan ama içi de yiyenin bir daha unutamayacağı bir meyvedir. Ankara İlahiyat da öyle dışardan herkes tarafından dışlanan, kötülenen ama içine girdiğimiz zaman da çıkmayı hiç istemediğimiz bir yer.” 3ÖK43

“Bulanık bir su gibidir. Suyun bulanık olması alttaki incileri saklar. İnsan o suya girdiği takdirde incileri bulabilir. Ankara İlahiyat bütün iyi ve kötü imajına rağmen içinde birbirinden güzel ilimleri ve değerli hocalarımızı bünyesinde saklayan bir akademidir. Ankara İlahiyat da benliğimizi besleyerek donanımlı bir şekilde ilerlemek için önce kendi filtremizi oluşturmamız lazım. Filtremizi oluşturduktan sonra duyduklarımızı gördüklerimizi filtreden geçirip nasıl ki bulanık suyu filtre ile temiz hale getiriyorsak Ankara İlahiyat'ta da doğru yanlışı birbirinden ayırt edip kıymetli bir olgunluğa erişebiliriz. Böylelikle ilmi bir yetkinliğe ve idrake sahip olabiliriz.” 3ÖK71

“Mücevher gibidir. Çünkü en değerli hazineler saklı yerlerdendir ve ona sadece emek harcayanlar ulaşabilir.” 3ÖE78

“Keskin bir kahve kokusu gibidir. Çünkü hem başta acı gelir uyarır uyandırır sonrasında bağımlısı olursunuz.” 3ÖK56

⁸⁸ Çinemre, “İlahiyat Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin İlahiyat Fakültesi Programına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi,” 276.

"Cevher gibidir. Çünkü eşsizdir." 4ÖE109

"Bir pınar gibidir. İçmeye doyamazsın. İçtikçe içmek istersin." AE62

"Çay gibidir. Çünkü insanda bağımlılık yapar. Emekli olanlar bile ayrılmak istemez." İE9

Çalışma grubundaki katılımcılar, Ankara İlahiyat'a yönelik eleştirilerin ön kabuller ve bazen ön yargılar içerdiğine dikkat çekmektedir. Bununla birlikte söz konusu ön değerlendirmelerin fakülteyi tanıdıkça değiştiği ve antipatinin sempatiye dönüştüğü ifade edilmektedir. Nitekim katılımcılardan bazıları fakültenin paydaşı olmadan önce olumsuz imajının etkisinde olduklarını ancak tanıdıkça algılarının değiştiğini belirtmektedir. Bu durum, bireylerin, hakkında net bilgi sahibi olmadıkları, önyargılı bir şekilde fikir ürettikleri konularda gerçek karşılaşmalar yaşamalarının bu önyargının giderilmesindeki önemini de göstermektedir. Nitekim önyargılı tavrın değişmesi gerçek bir karşılaşma sürecine bağlıdır. Bu tema altında fikir beyan eden öğrencilerin bu karşılaşma sürecini, öğrencilik dönemi ile yaşadıkları belirtilebilir.

7. TEMA: EMEK İSTEYEN SÜRECİ

Zorlu ve Zevkli

Bu tema altında Ankara İlahiyat'ı süreç olarak değerlendirmeye ve bu sürecin tanımlanmasına yönelik metaforlar yer almaktadır. Bu kategoride yer alan metaforlarda genellikle, fakülte sürecini emek isteyen zorlu ancak bir o kadar da heyecanlı, zevkli ve verimli bir yolculuk olarak değerlendiren gerekçeler üretilmiştir:

"Futbol gibidir. Çünkü yorulursun ama zevk alırsın." 3ÖE13

"Zaman tüneli gibidir. Çünkü belirsizliklerle başlanan bir okul hayatının; düşünceleri, istekleri oturmuş bir hayata evrilme sürecidir." 3ÖK53

"İlim yolculuğu gibidir. Çünkü her yıl hatta her dönem farklı zorluklarla dersler görüyoruz ama bu derslerden korkmak yerine daha da çalışma isteği veriyor." 3ÖK72

"Mengeneye benzer. Çünkü sıkıldıkça çıkmazda olduğunuzu düşünür kendinizi ileriye atabilmek için çaba içerisine girersiniz." 3ÖK76

"Yaz ayı gibidir. Çünkü sınavlarda terletir, ama bir o kadar cıvı cıvı ve güzeldir." 3ÖK79

"Yavaş yavaş damlayan suya benzer. Çünkü taşları oyar öğrencinin içindeki cevherleri inatla ortaya çıkarır (öğrenci için zor olsa da)." 3ÖK86

“Zorlu bir patika gibidir. Çünkü bazı hocalarımızın öğrencileri süründürmesi olabilir.” 4ÖE121

“Tahteravalli gibidir. Derslere ağırlık versen mental olarak dibe çöküyorsunuz. Normal hayata dönsen havada kalıyorsunuz.” 3ÖK90

“Dizi gibidir. Çünkü her yeni gün yeni bölüm gibi heyecanlı ve merak uyandırıcıdır.” 4ÖE115

“Kaktüs gibidir. Çünkü her şey zormuş gibi gelebilir canınız yanıyor yetişemiyorum başaramıyorum gibi kendinizi görebilirsiniz ama bu hissiyat bile seni başarıya ulaştırır ve bir bakarsın o zor gördüğün okuldan Mezuniyete gelmişsin...” 4ÖK163

“Kaliteli bir dram filmi gibidir. Süreç içerisinde ve sonunda sizi üzer, ağlatır, yıpratır, yaşlandırır ama herkese de bu filmi önerirsiniz. Çünkü bu fakültede okurken ve yine bu fakülteden mezun olduğunuzda size çok önemli dertleriniz olduğunu her an şuurunuza işler. Ama bu derdiniz herkese de anlatmak istersiniz.” 4ÖE108

“Nehir gibidir. Çünkü aynı yatakta farklı sular gibi akar gider. Sürekli öğrencileri değişir.” AE35

Bu metaforları üreten katılımcıların çoğunluğunu öğrenciler oluşturmaktadır. Esasen bu, ilgili literatür incelendiğinde, beklenen bir durumdur. Nitekim eğitim-öğretim sürecinin öncelikli muhatabı olan öğrencilerin kurumlarına yönelik metaforlarında, eğitimin zorlu sürecini akademik ve idari personelden daha fazla vurgulamaları doğaldır. Bu nedenle 17 metaforun 15’i öğrencilere, 1’i akademik, diğeri ise idari personele aittir. Ancak salt bir öğrenci olmanın ötesinde, din alanında yüksek eğitim veren ilahiyat fakültesinde öğrenci olma sürecinin zorluğunu dile getiren gerekçeler, olumsuz bir kategori olarak değerlendirilmemiştir. Çünkü bu gerekçelerde sadece zorluklara odaklanılmamış, başlangıçta zor olarak algılanan sürecin zamanla zevkli ve verimli hale geldiği ifade edilmiştir. Bu durum ilahiyat eğitiminin sabır ve emek gerektirdiği, zorlayıcı ve yorucu bir başlangıcı olsa da, çaba gösterildiğinde memnuniyet duyulduğu şeklindeki literatür bulguları⁸⁹ ile benzerlik göstermektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Türkiye’de yüksek din eğitiminin medrese yapılanması dışındaki gelişimine yönelik ilk girişimleri 1900’lerde Darülfünun’un açılışı ile görmek mümkündür. Cumhuriyet’in ilanından sonra 1924’te kabul edilen Tevhid-i

⁸⁹ Çinemre, “İlahiyat Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin İlahiyat Fakültesi Programına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi,” 282.

Tedrisat Kanunu, yüksek din eğitiminin üniversite bünyesinde verilmesine yönelik çabanın somut göstergesidir. Bununla birlikte ülkemizde 1933 ile 1949 yılları arasında yüksek din eğitimi veren herhangi bir kurum bulunmamaktadır. 1949'da açılan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ise Yüksek İslam Enstitüleri'nin kuruluşuna kadar geçen sürede bu görevi tek başına yerine getirmiş ve kuruluşundan itibaren yüksek din eğitiminin Türkiye'deki öncü ismi olmuştur. Sonraki süreçte ise yeni ilahiyat fakültelerinin kuruluşuna ve gelişimine ciddi katkılarda bulunarak Türkiye'de din eğitiminin şekillenmesinde öncü roller üstlenmiştir. Ankara İlahiyat, kuruluşundan itibaren çeşitli gerekçelerle hedef haline de gelmiş ve özellikle dini geleneğe eleştirel yaklaşımı nedeniyle "modernist," "şarkiyatçı" ya da "oryantalist" ilahiyatçılar yetiştirdiği yönünde çeşitli iddia ve ithamlara maruz kalmıştır. Böylesine köklü bir fakültenin mensupları, yani halen görev yapan akademik ve idari personel ile öğrencileri tarafından nasıl algılandığına yönelik herhangi bir çalışma ise bugüne kadar yapılmamıştır. Söz konusu ihtiyaçtan hareketle Ankara İlahiyat özelinde metaforik bir çalışmanın yapılması amaçlanmıştır. Toplumsal olay ve olguların algılanma biçimlerinin tespitine yönelik işlevsel roller üstlenen metaforlar, herhangi bir konunun güncel içeriğinin ve çerçevesinin belirlenmesine katkıda bulunabilir. Nitekim metaforların işlevlerinden biri de, insanların tutum ve davranışlarına yön veren eylemlerinin arkasında yatan çeşitli algıların ortaya çıkartılmasıdır. Bu durum bazı açılarından olumlu, bazı açılarından ise olumsuz olarak değerlendirilebilir. Metaforik anlatımın söz konusu özelliğinden dolayı katılımcıların "Ankara İlahiyat" nitelemesine ilişkin algılarında, kurumun en çok akılda kalan özelliklerini ön plana çıkartacakları düşünülmüştür. Bu çerçevede araştırma 70 akademik, 25 idari personel ve 164 öğrenci olmak üzere toplam 259 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinin sonunda çalışma grubundaki katılımcılar tarafından 145 kategoride 268 metaforun üretildiği görülmüştür. Bunlar arasında en çok tekrarlananları; çınar (f18), aile (f13), güneş (f13), yuva (f11), ev (f10), gökkuşağı (f7), ağaç/orman (f7), ana/anne (f5), deniz (f5), kitap (f5) ve toprak (f5) metaforları oluşturmuştur.

Araştırma bulguları kurumun "Köklü Tarihi", "Akademik Bakış Açısı", "Kendine Özgü Tarzı", "Samimi Ortamı", "İşlevselliği", "İmajı" ve "Emek İsteyen Süreci" şeklinde 7 tema etrafında şekillenmiştir. Buna göre Ankara İlahiyat nitelemesine yönelik 71 metafor ile en çok, *işlevselliği* teması altında metafor üretilmiştir. Bir eğitim kurumu olarak Ankara İlahiyat'a dair nitelemelerde literatürdekine benzer şekilde "yetiştiren, şekillendiren, yol

gösteren, aydınlatan, bilgi veren, kişisel gelişime destek olan ve dönüştüren” özellikleri ön plana çıkarılmıştır. Bu kategori altında üretilen metaforlarda literatürdeki üniversite, fakülte ve okul kavramlarına dair çalışmalarla benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Okul kavramına yönelik metafor çalışmalarında bilgi veren, yol gösteren, üreten, şekillendiren, büyüten ve olgunlaştıran gibi kategoriler ayrı ayrı ele alınabilmektedir.⁹⁰ Araştırmamızda bu nitelemeler “işlevselliği” adlı 5. tema altında verilmiştir. Bu çerçevede literatürle benzer şekilde “toprak”, “bahçe”, “fabrika”, “meyve ağacı”, “kitap” ve “kütüphane” gibi metaforların üretildiği tespit edilmiştir. Ancak “fabrika” metaforu çalışmamızda sadece üç kez tekrarlanmasına rağmen, literatürde eğitim kurumlarının fabrika olarak nitelenmesine yönelik bulguların daha yaygın olduğu bilinmektedir. Örneğin Saban’ın araştırmasında bu metafor başat metafor imgeleri listesinde 5. sırada yer almaktadır.⁹¹ Bu durum eğitimin işlevine yönelik paradigma değişimi ile yorumlanabilir. Nitekim fabrika metaforu, toplumun ihtiyaç duyduğu eleman ihtiyacını karşılamak bağlamında düşünülen bir eğitim anlayışını yansıtmaktadır. Bunun yanında Ankara İlahiyat nitelemesi araştırmamız kapsamındaki bulgulardan hareketle, toplumun ihtiyaç duyduğu elemanı yetiştirmenin ötesinde; din alanında söylenmeyeni söyleyen, hakikati özgürce dile getiren geniş bir bakış açısı sunan özellikleri ile ön plana çıkarılmıştır. Bu olumlu nitelemelerin çokça yer aldığı bir araştırmada fabrika metaforunun öne çıkmaması doğal karşılanabilir.

Üniversiteler, değişen dünya ile birlikte farklı roller üstelenmek durumunda kalsalar da, genellikle “eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve toplumsal katkı” olarak üç temel görevi yerine getirmektedir.⁹² Bunlar arasında özellikle bilimsel araştırmalar gerçekleştirme ve sonuçlarını özgür bir ortamda tartışma işlevi, üniversite kavramı ile doğrudan ilişkili süreçler olarak düşünülmektedir. Konuyla ilgili metaforik çalışmalarda da üniversitenin zihinlerdeki temel yansımasının bu olduğuna ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Örneğin Uğurlu, öğretmen adaylarının üniversite olgusuna yüklediği anlam etrafında gerçekleştirdiği metaforik çalışmasını “özgürlük”, “bilim yuvası”, “meslek okulu”, “farklılıkların bütünleştirilmesi” ve “üretim merkezi (fabrika)” şeklinde beş kategoride sınıflandırmıştır. Bu çalışmada sıklıkla tekrarlanan hapishane, pranga, sürgün yeri, zindan, karanlık oda gibi metaforlar özgürlük imgesi kategorisi altında değerlendirilen olumsuz

⁹⁰ Saban, “Okula İlişkin Metaforlar,” 466.

⁹¹ Saban, “Okula İlişkin Metaforlar,” 470.

⁹² Bkz. Ali Rıza Erdem, “Bilgi Toplumunda Üniversitenin Değişen Roller ve Görevleri.”

metaforlardır. Ayrıca “hapishane”, en sık tekrarlanan metafor olarak tespit edilmiştir.⁹³ Akademisyenlerin üniversite kavramına yönelik algılarını tespit etmeye çalışan araştırmalarda öne çıkan metaforlar (fabrika, toplum, hapishane, aile, bahçe) arasında “hapishane” metaforunun sıkça kullanılması da dikkat çekicidir.⁹⁴ İçinde ilahiyat fakültesi öğrencilerinin de bulunduğu 10 farklı fakülteden lisans öğrencilerinin üniversite ve fakülte kavramlarına yönelik metaforik algılarını inceleyen Demirtaş ve Çoban, en çok yığılmanın “değişme/gelişme yeri olarak üniversite” ile “benzerliklerin/farklılıkların bulunduğu yer olarak üniversite” temalarında gerçekleştiğini tespit etmiştir. En az metafor içeren tema ise “özgürlükleri sağlayan yer olarak üniversite”dir.⁹⁵ Aynı çalışmada fakültenin “demokratik olmayan”, “otoriter” ve “sınırlı bir yer” olarak nitelenmesi dikkat çekicidir.⁹⁶ Araştırmacılar bu bulguyu, üniversite ortamının öğrencilere olumsuz duygular yaşattığı, bunun en belirgin göstergesinin ise “hapishane”nin, tüm metaforlar içinde en çok tekrarlanan metafor olduğu şeklinde yorumlamışlar; üniversitelerin gerçekte demokratik ve eleştirel düşünme ortamı sunan mekanlar olması gerektiğine dair kanaatlerini belirtmişlerdir.⁹⁷ Okul kavramına ilişkin metaforik çalışmalarda da hapishane metaforunun kullanıldığı görülmektedir. Örneğin Nalçacı ve Bektaş’ın öğretmen adaylarının algılarını tespiti yönelik çalışmasında aile, hayat, hapishane, fabrika ve toplum en sık tekrarlanan metaforlardır. Araştırmacılar hapishane ve fabrika metaforlarının oran olarak fazla tespit edilmesini, öğretmen adaylarının okulu, içinde zorla tutuldukları, kendilerine verilen görevleri yapmak zorunda oldukları ve sürekli kendilerinden beklenen davranışları sergilemeleri gereken bir ortam olarak algıladıkları şeklinde yorumlamışlar; buna karşılık okulun toplumun bütün üyelerinin kendilerini her yönden rahat, güvenli ve özgür hissettikleri bir yer olması gerektiğini; zira katı disiplin, politika ve uygulamalardan uzak ve esnek yapılı olan okulların,

⁹³ Uğurlu, “Öğretmen Adaylarının Üniversite Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi,” 89-90.

⁹⁴ Fırat ve Kabakçı Yurdakul. “University Metaphors: A Study of Academicians’ Perspectives,” 195, 203.

⁹⁵ Hasan Demirtaş ve Duygu Çoban. “Üniversite Öğrencilerinin, Üniversite ve Fakülte Kavramlarına İlişkin Metaforları (İnönü Üniversitesi Örneği),” 138.

⁹⁶ Demirtaş ve Çoban. “Üniversite Öğrencilerinin, Üniversite ve Fakülte Kavramlarına İlişkin Metaforları (İnönü Üniversitesi Örneği),” 127-128.

⁹⁷ Demirtaş ve Çoban “Üniversite Öğrencilerinin, Üniversite ve Fakülte Kavramlarına İlişkin Metaforları (İnönü Üniversitesi Örneği),” 138-139. Bu çalışmada ilahiyat öğrencileri fakülteleri için şu metaforları üretmişler: “Dökük bir bina, Çayır, Ahır, İlim yuvası, Ayna, Fidan, Ağaç, Portakal, Tohum, Özel araç, Kardeşlik topluluğu, Kütüphane, Gül, Depo, Ülke, Koğuş, Kümes, Aile, Çocuk odası, Gökkuşağı, Akıl hastanesi, Yarış pisti, Bahçe, Sera,” 137.

diğerlerine oranla daha başarılı ve olumlu bir okul iklimine sahip olduğunu vurgulamışlardır.⁹⁸

Araştırmamızda ise Ankara İlahiyat'ın *akademik bakış açısı* teması altında üretilen 58 metafor bulunmaktadır. Bu kategoride sadece üç tane olumlu-olumsuz olarak nitelenebilecek metafor kullanımı tespit edilmiş; bunlar dışında katılımcılar olumsuz metafor kullanmamışlardır. Bir üniversite ve fakülteden beklenen bilimsel yöntemlerle bilgi üretmesi, bunları özgür bir şekilde sunacak demokratik bir ortama sahip olması ve üretilen farklı fikirlerin bir arada zenginlik olarak kabullenilmesidir. Akademik bakış açısını yansıtan metaforlar da Ankara İlahiyat'ı söz konusu niteliklerle tasvir etmektedir. Özellikle bilimsellik, eleştirel ve akılcı düşünce ile farklı fikirlerin savunulabildiği özgürlükçü ortam, bu tema altında öne çıkan alt temalardır. Esasen eğitim-öğretim ortamlarının disiplin-özgürlük ikileminde nasıl konumlandırıldıklarına ilişkin çalışmalarda okul, disiplin ve otorite mekanı olarak tanımlanmakta⁹⁹ ve bu tanımlamalarda "hapishane" metaforu dikkat çekmektedir.¹⁰⁰ Literatürde üniversite ya da okul bağlamında yaygın bir kullanıma sahip olan "hapishane" metaforunun, çalışma grubumuzdaki katılımcılar tarafından hiç tercih edilmediği, hatta özgürlükleri kısıtlayıcı ve engelleyici çağrışımlar içeren herhangi bir metaforun bulgularımız arasında yer almadığı vurgulanmalıdır. Bu bulgu, Ankara İlahiyat'ın ortamının tüm katılımcılar tarafından özgürlükçü, farklılıklara saygılı ve demokratik olarak benimsendiği –hatta katılımcıların Ankara İlahiyat'ı bu özellikleri ile nitelemeyi tercih ettikleri- şeklinde yorumlanabilir. Konuyu yüksek din eğitimi açısından ele aldığımızda ise disiplin-özgürlük ikileminin farklı bir yönüne dikkat çekmek gerekmektedir.

İlahiyat öğrencilerinin kampüste ilahiyat eğitimi konusundaki metaforik algıları üzerine yaptığı çalışmasında Meydan, öğrencilerin genel olarak olumlu metaforlar ürettiğini tespit etmiştir. Buna karşın kampüste ilahiyat eğitime olumsuz yaklaşım teması altında bu deneyimi olumsuz olarak değerlendirenlerin temel vurgusu kampüsün ilahiyat eğitimi için zorlayıcı, önem verilmeyen ve önyargılı yaklaşılan yönlerine işaret etmektedir. Aynı tema altında kampüsün fazla özgürlükçü bir ortam olduğu iddiasının bulunması ise araştırmacı tarafından ilginç bir bulgu olarak nitelendirilmektedir. Üniversite ortamının sıklıkla özgürlükleri kısıtlayıcı bir

⁹⁸ Nalçacı ve Bektaş, "Öğretmen Adaylarının Okul Kavramına İlişkin Algıları," 253.

⁹⁹ Saban, "Okula İlişkin Metaforlar," 483.

¹⁰⁰ Yusuf Cerit, "Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri."

yer olarak literatürde yer bulmasına rağmen, ilahiyat öğrencilerinden - çoğunluk olmasa da- bir kısmının bu ortamı fazla özgürlükçü bulması, araştırmacı tarafından şu şekilde yorumlanmıştır: “Olumsuz tema altında ortaya konulan bu talep dinin daha az özgürlükçü, daha katı disipline dayanan, kampüs dışı bir ortamda öğretilmesini ve yaşanmasını talep etmektedir ki bu durum kendi içine kapanma ya da çatışmacı bir din dili potansiyeline işaret etmektedir.”¹⁰¹ Üniversite ortamının yeterince özgürlükçü bulunmadığı şeklindeki literatür bulguları, bazı ilahiyat öğrencilerinin bu ortamı fazla özgürlükçü bulduklarına yönelik Meydan’ın araştırma sonuçları ve Ankara İlahiyat’ın kuruluşundan itibaren farklı düşüncelerin özgürce savunulabildiği bir ortama sahip olması gerekçesiyle eleştiriliyor olması birlikte düşünüldüğünde; din alanı söz konusu olduğunda yükseköğretimde baskıcı, kapalı ve tekdüze bir din anlayışının varlığına dair ipuçları yakalanabilir.

Araştırmamızın bir diğer bulgusu Ankara İlahiyat nitelemesine yönelik metaforların 51 tanesinin fakültenin *samimi, güvenilir ve huzur verici ortamına* dair olmasıdır. Bu tema altında üretilen metaforlar, literatürde örneklerine sıkça rastlanan “aile”, “yuva” ve “ev” metaforlarıdır. Bu başlık altında en fazla metafor üreten grubun idari personel olan katılımcılar olduğu tespit edilmiştir. İdari personelin yaklaşık yarısı Ankara İlahiyat’ı bu tema kapsamına giren metaforlarla nitelemeyi tercih etmiştir. Kurumun samimi ortamını vurgulayan metaforlar diğer katılımcı gruplarda da sıklıkla tekrarlanmıştır. Ev, aile ve yuva literatürdeki çalışmalarda da sıklıkla kullanılan metaforlardandır. Bu açıdan araştırmamızın bulguları literatürdeki çalışma bulguları ile genellikle benzerlik göstermektedir.¹⁰² Bununla birlikte araştırmamızda yer alan ve olumsuz olarak nitelenebilecek tek metafor bu kategori altında akademisyen bir katılımcı tarafından belirtilen “yalnızlık” metaforudur. Literatürle kıyaslandığında sadece bir olumsuz metaforun üretilmiş olması oldukça nadir karşılaşılan bir durumdur. Üstelik çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu bir çalışma grubunda hiçbir öğrencinin eğitim gördükleri kuruma dair tamamen olumsuz olarak nitelenebilecek metafor üretmemiş olması, “Ankara İlahiyat” nitelemesinin mensupları tarafından büyük oranda samimi ve güvenilir bir aile ortamı şeklinde algılandığını göstermektedir.

¹⁰¹ Meydan, “Kampüste İlahiyat Eğitiminin Avantaj ve Meydan Okumaları: Öğrenci Görüşlerine Dayalı Metaforik Bir Araştırma,” 66.

¹⁰² Saban, “Okula İlişkin Metaforlar,” 470.

Araştırmamızda en sık tekrarlanan metafor “çınar”dır (f18). Diğerleri arasında bu metaforun öne çıkması, çalışma grubundaki katılımcıların kurumun köklü geçmişine yönelik algılarını desteklemektedir. Katılımcıların Ankara İlahiyat’a yönelik tanımlamaları arasında “Türkiye’nin ilahiyat birikimi” ve “ilahiyat markası” ifadelerinin kullanılması da bu algının bir yansımasıdır. Fakültenin köklü geçmişine ilişkin tanımlamanın katılımcılar tarafından da benimsendiği görülmektedir. Ayrıca tüm katılımcıların bu tema altında metaforlar ürettikleri tespit edilmiştir. Bu bulgu, fakültenin köklü tarihine yönelik övgünün, hem akademisyen ve idari personel hem de öğrenciler tarafından benimsendiğini göstermektedir.

Araştırmanın dikkat çeken bulgularından biri de Ankara İlahiyat’ın *imajına* yönelik metaforlardır. Bunlar arasında en belirgin sonuç, fakültenin mensubu olmayanlar tarafından eleştirilen imajının, mensubu olduktan sonra tam tersi bir yöne doğru evrilmesidir. Nitekim bazı katılımcılar, fakültenin kimi çevrelerce eleştirildiğini, kurumu yeterince iyi tanımamaktan kaynaklanan bu eleştirilerin kişilerin kanaatlerini olumsuz etkileyebildiğini, ancak fakülte atmosferi ile tanıştıktan sonra bu kanaatin olumlu yönde değiştiğini ve kurumun gerçek değerinin anlaşıldığını belirtmişlerdir. Ankara İlahiyat’ın kuruluşundan itibaren bazı çevrelerin eleştiri oklarına maruz kaldığı bilinmektedir. Ancak pek çok örnekte olduğu gibi bu konuda da olgu ile algı arasındaki farklılığın dikkat çekici boyutlara ulaştığı anlaşılmaktadır. Esasen olguyla taban tabana zıtlık oluşturan bu algı, çalışma grubundaki katılımcıların da belirttiği gibi, zamanla fakültenin gerçek değerinin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Ankara İlahiyat’ın kendisini tanıdıktan sonra değerini takdir eden zihinlerdeki yansımalarını gösteren metaforlar bu gerçekliğin kanıtı durumundadır.

Araştırma bulguları, Ankara İlahiyat’ın bir özelliğinin de özgürlükçü ve farklı fikirlere saygılı ve hoşgörülü tavrında yattığını ortaya çıkarmıştır. Kurumun bununla bağlantılı bir diğer özelliği ise *kendine özgü tarzıdır*. Farklı bir kategoride değerlendirilen bu tema altında katılımcılar, fakülteyi herhangi bir erkin tahakkümüne girmeyen, doğru bildiğini söylemekten hiçbir zaman vazgeçmeyen ve bu nedenle cesur olarak algılamaktadırlar. Fakültenin bu tavrı nedeniyle kimi zaman eleştirilere maruz kalması da katılımcılarca belirtilen hususlar arasındadır. *Emek isteyen süreci* vurgulayan son tema altında, bir eğitim kurumu olarak fakültenin özellikle öğrencileri tarafından dile getirilen zorlu ancak bir o kadar da verimli ve heyecanlı sürecine dikkat çekilmiştir. Emek isteyen süreci başlığı, araştırmamızda oransal olarak en az metafor üretilen temayı oluşturmaktadır. Ankara

İlahiyat'ın eğitim-öğretim sürecine ilişkin bu tema altında doğrudan olumsuz metaforlar bulunmamaktadır. İlahiyat gibi eğitimi oldukça zorlu bir kurumun öğrencileri tarafından tamamen olumsuz metaforlarla nitelenmemesi, öncelikle öğrencilerin eğitimlerini köklü ve öncü bir kurumda sürdürdüklerinin farkında olduklarını göstermektedir. Ayrıca bu durum, öğrencilerin söz konusu zorlu eğitim-öğretim sürecini, başarılı ve verimli bir eğitimin temel gerekliliği olarak algıladıkları şeklinde değerlendirilebilir.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest:	Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir. / The authors declared that there is no conflict of interest.
Finansal Destek / Grant Support:	Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir. / The authors declared that this study has received no financial support.
Etik Kurul Onayı / Ethics Committee Approval:	Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Alt Etik Kurulu onayı ile yapılmıştır. Tarih: 25.02.2022, Karar no:6/68 / This research is conducted with the permission of the Humanities Ethics Committee of Ankara University, decree no: 6/68, 25.02.2022.
Yazar Katkıları / Author Contributions:	Fatma Çapcıoğlu %50, İhsan Çapcıoğlu %50

KAYNAKÇA

- Afacan, Özlem. "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının "Fen" ve "Fen ve Teknoloji Öğretmeni" Kavramlarına Yönelik Metafor Durumları." *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences* 6:1 (2011): 1242-1254.
- Akbaba Altun, Sadegül ve Çiğdem Apaydın. "Kız ve Erkek Öğretmen Adaylarının "Eğitim" Kavramına İlişkin Metaforik Algıları." *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]* 19:3 (2013): 329-354.
- Akça Berk, Neval, Fatma Gültekin ve Namık Çençen. "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersine ve Sosyal Bilgiler Öğretmenine İlişkin Metaforları." *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 16:1 (2015): 183-199.
- Akyüz, Niyazi. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Din Anlayışı Ölçeği Üzerine Bir Pilot Araştırma." *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 43:1 (2002): 123-134.
- Akyüz, Niyazi ve İhsan Çapcıoğlu. "Living Islam: A Study on the Religious Understanding of Students in the Faculty of Divinity in Turkey." *The Islamic Quarterly* 51:1 (2008): 1-35.
- Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi. <http://www.divinity.ankara.edu.tr/> (05.05.2022).

- Ankara Üniversitesi Rektörlüğü, *Rektörlerinin Gözünden Ankara Üniversitesi 70 Yıllık Bir Cumhuriyet Çınarı (1946-2016)*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2016.
- Arslan, M. Metin ve Mustafa Bayrakçı. "Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi." *Milli Eğitim* 171 (2006): 100-108.
- Arslan, Pınar. "Okul Kavramına İlişkin Metaforlar." *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama* 3:1 (2020): 1-14.
- Atılğan, Doğan. "Bir Cumhuriyet Çınarı Ankara Üniversitesi." *Yüksek Öğretim Dergisi* 2 (2016): 44-47.
- Baltacı, Ali. "Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli." *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)* 3:1 (2017): 1-15.
- Baltacı, Ali. "Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme." *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7:1 (2018): 231-274.
- Bulut, Sedat. "Ankara Okulu/Ekolü." <https://akademyadergisi.com/ankara-okulu-ekolu/> (06.06.2022).
- Baş, Eyüp. "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin Açılış Süreci." *Türkiye'nin Birikimi Ankara İlahiyat'ın 70 Yılı (1949-2019)*, ed. Eyüp Baş ve diğerleri, içinde 49-57. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2019.
- Baş, Eyüp, Halide Aslan ve Rabiye Çetin. (ed). *Türkiyenin İlahiyat Birikimi- Ankara İlahiyat'ın 70. Yılı (1949-1919)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları 2019.
- Cerit, Yusuf. "Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen Ve Yöneticilerin Görüşleri." *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 6:4 (2008): 693-712.
- Creswell, John W. *Nitel Araştırma Yöntemleri, Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2018.
- "Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Türkiye'nin yeniden İslam coğrafyasının umudu haline gelmesinde hep birlikte verilen mücadelenin büyük katkısı vardır", TC Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı.
<https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-turkiyenin-yeniden-islam-cografyasinin-umudu-haline-gelmesinde-hep-birlikte-verilen-mucadelenin-buyuk-katkisi-vardir> (05.05.2022).
- Çakmak, Fatih. "Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Öğretmenlik İle İlgili Metaforik Algılarının İncelenmesi." *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* 16:31 (2021): 219-251.
- Çapcıoğlu, Fatma ve Yıldız Kızılabdullah. "Uygulama Öğretmeni ve Öğrencilerinin Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Yönelik Görüşleri." *Dini Araştırmalar Din Eğitimi: Prof. Dr. Beyza Bilgin Özel Sayısı* 23:58 (2020): 15-78.
- Çapcıoğlu, İhsan. "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin Bürokrasiye Katkıları." *Türkiye'nin Birikimi Ankara İlahiyat'ın 70 Yılı (1949-2019)*, ed. Eyüp Baş ve diğerleri, içinde 443-456. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2019.
- Çapcıoğlu, İhsan. "İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinin Toplumun Dini Hayatındaki Yeri." *Türkiye İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri Dekanlar*

- Konseysi 120. Yılında İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri Çalıştayı*. ed. Ahmet Bostancı, içinde 87-99. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2021.
- Çapcıoğlu, İhsan ve Fatma Kenevir. "Türkiye'de Din Sosyolojisinin Kurumsallaşması Sürecinde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi." *İslami İlimler Dergisi Türkiye'de Din Sosyolojisi Özel Sayısı* (2017): 43-72.
- Çetin, Ali. "Felsefe-Mantık Öğretimi Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği." *Toplum Bilimleri Dergisi* 5:9 (2011): 73-86.
- Çetin, Rabiye. "Kuruluşundan Günümüze Türkiye'nin Kelâm Birikimi: Ankara İlahiyat Örneği." *Kader* 18:2 (2020): 397-431.
- Çetinsoy, Çiğdem. "Öğretmen Adaylarının Matematik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları." Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir 2019.
- "Çınarlarımız." Ankara Üniversitesi.
<https://www.ankara.edu.tr/kurumsal/tanitim/cinarlarimiz/>
(02.06.2022).
- Çırak Kurt, Sevilay. "Ortaokul Öğretmenlerinin "Öğretim Programı" Kavramına İlişkin Metaforik Algıları." *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 31 (2017): 631-641.
- Çinemre, Semra. "İlahiyat Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin İlahiyat Fakültesi Programına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi." *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 52: 2 (2019): 265-286.
- Değermenci, Ali. "Ankara İlahiyat'ın Kuruluş Hikayesi ve Faaliyetleri." <https://www.istiklal.com.tr/kose-yazisi/ankara-ilahiyatin-kurulus-hikayesi-ve-faaliyetleri/684321> (06.06.2022).
- Demir, Cihat ve Sevil Demir. "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Fizik Kavramına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi." *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 35 (2019): 22-29.
- Demir, Ömer. "İDKAB Öğretmen Adaylarının Metaforik Çevre Algıları." *International Journal of Social Sciences and Education Research* 3:5 (2017): 1700-1714.
- Demirtaş, Hasan ve Duygu Çoban. "Üniversite Öğrencilerinin, Üniversite ve Fakülte Kavramlarına İlişkin Metaforları (İnönü Üniversitesi Örneği)." *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 33:1 (2014): 113-143.
- Demirtaş, Hasan ve Duygu Çoban. "Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarına İlişkin Metaforları." *Kastamonu Eğitim Dergisi* 22:3 (2016): 1279-1300.
- Dere, Ali. "Mehmet Fuat Sezgin Hoca'nın Ankara İlahiyat Yılları: Sezgin ve Fakültenin Müşterek Tarihinden Bir Kesit." (Vefa Notu) *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 59:2 (2018): 221-250.
- Doğan, Recai ve Nurullah Altaş. "Din Öğretiminde Yeni Yöntem Tartışmalarında Kuramdan Uygulamaya: İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programları (Ankara Modeli)." *Değerler Eğitimi Dergisi* 2: 5 (2004): 23-38.
- Dorroll, Philip. "'The Turkish Understanding of Religion': Rethinking Tradition and Modernity in Contemporary Turkish Islamic Thought." *Journal of the American Academy of Religion* 82:4 (2014): 1033-1069.

- Durmuş, Esen ve Kenan Baş. "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Kavramına İlişkin Metaforik Algıları." *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 26:1 (2016):75-92.
- Ege, Remziye. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Vaaz ve Vaizlik Konularına Bakışları: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği." *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 54 (2013): 129-158.
- Erbaş, Hayriye. *Bir Cumhuriyet Çınarı, Sözlü Tanıklıklarla Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin 75 Yılı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2017.
- Erdem, Ali Rıza. "Bilgi Toplumunda Üniversitenin Değişen Roller ve Görevleri." *Yükseköğretim Dergisi* 3:2 (2013): 109-120.
- Erhan, Tuğba. "Akademisyenlerin Örgüt Kavramına İlişkin Metaforik Algıları." *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi* 6: 1 (2022): 92-107.
- Erim Eker, Bengi. "Öğretmenlerin Gözünden Bir Okul Örgütü: Metaforlarla Analiz." *Yaşadıkça Eğitim Dergisi* 29:2 (2015): 25-42.
- Fırat, Mehmet ve Işıl Kabakçı Yurdakul. "University Metaphors: A Study of Academicians' Perspectives." *International Journal of Social Sciences and Education* 2:2 (2012): 194-206.
- Gömlüksiz, Mehmet Nuri. "Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Kavramına İlişkin Metaforik Algıları." *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8:8 (2013): 649-664.
- Gözel, Ümit ve Kerim Gündoğdu. "Öğrencilerin Oyun Kavramına İlişkin Metaforik Algıları." *Anadolu Journal of Educational Sciences International* 11:1 (2021): 135-158.
- Gül, Nazan. "Çalışanların İnsan Kaynakları Yönetimi Algılarının Metaforlar Aracılığıyla Analizi: Özel Sağlık Kurumu Çalışanlarıyla Bir Uygulama." Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2019.
- İslamoğlu, Abdülmecit, Kevser Beyazyüz Sipahioğlu ve Muhammed Sevinç. "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hakkında Yurtiçinde Yayınlanan Yazılar." *Türkiye'nin Birikimi Ankara İlahiyat'ın 70 Yılı (1949-2019)*, ed. Eyüp Baş ve diğerleri, içinde 491-505. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2019.
- "Kamuoyuna Duyuru." Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.
<http://www.divinity.ankara.edu.tr/2020/10/02/kamuoyuna-duyuru-2/>
(05.05.2022).
- Karamehmet, Bilge. *Kurumsal İletişimde Metafor*. İstanbul: Beta Yayınları, 2012.
- Keklik, Nihat. *Felsefede Metafor*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1990.
- Kızılabdullah, Yıldız ve Fatma Çapcıoğlu. "Veränderte Wahrnehmung des "Anderen"- Werkstattbericht zu einer Studie an der Universität Ankara." *Religiöse Bildung und interkulturelles Lernen*, ed. Andre Ritter ve diğerleri, içinde 185-200, Münster: Waxmann, 2017.
- Korkmaz, Mehmet ve Mehmet Sabir Çevik. "Ortaokul Öğretmenlerinin Müdür Kavramına İlişkin Metaforik Algıları." *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi* 11:4 (2018): 973-1002.
- Kutlu, Sönmez. "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin Uluslararası Düzeydeki Değeri." *Türkiye'nin Birikimi Ankara İlahiyat'ın 70 Yılı (1949-2019)*, ed. Eyüp

- Baş ve diğerleri, içinde 464-487. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2019.
- Kutlutürk, Cemil, Hadi Ensar Ceylan ve Fatma Merve Çınar. "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hakkında Yurtdışında Yayımlanan Yazıların Değerlendirilmesi." *Türkiye'nin Birikimi Ankara İlahiyat'ın 70 Yılı (1949-2019)*, ed. Eyüp Baş ve diğerleri, içinde 507-518. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2019.
- Limon, İbrahim ve Mehmet Durnalı. "Doktora Öğrencilerinin Doktora Eğitimi ve Öğretim Üyelerine Yönelik Metaforik Algıları." *Sakarya University Journal of Education* 8:1 (2018): 26-40.
- MEB, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programları ve Bir Uygulama Örneği (Ankara Modeli)* Ankara: MEB Yayınları, 2002.
- Meydan, Hasan. "Kampüste İlahiyat Eğitiminin Avantaj ve Meydan Okumaları: Öğrenci Görüşlerine Dayalı Metaforik Bir Araştırma." *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 24:1 (2020): 47-71.
- Morgan, Gareth. *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor*. Çev. Gündüz Bulut. İstanbul: Mess 1998.
- Muhammed, Hussein Ali. "Öğrencilere Göre İlahiyat Fakültelerinde Kelam Öğretimi (Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)." Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara, 2016.
- Nalçacı, Ahmet ve Fatih Bektaş. "Öğretmen Adaylarının Okul Kavramına İlişkin Algıları." *Ahi Evran Ün. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 13:1 (2012): 239-258.
- Nazıroğlu, Bayramali. "Yüksek Din Eğitimi." *Din Eğitimi*, ed. İbrahim Turan ve Bayramali Nazıroğlu, içinde 143-166. Ankara: Bilay, 2020.
- Özdemir, Saadetin. "Üniversite Öğrencilerinin Öğretmen Kavramına İlişkin Metaforik Algıları." *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / Journal of International Social Research* 11:59 (2018): 1380-1402.
- Özdemir, Sevim. "Üniversite Öğrencilerinin Bir Yabancı Dil Olarak Arapçaya İlişkin Metaforik Algıları." *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 38 (2017): 31-57.
- Özkan, Fatih. *İlahiyat Fakültelerinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri*. İstanbul: Efe Akademi, 2020.
- Pilav, Salim ve Metin Elkatmış. "Öğretmen Adaylarının Türkçe Kavramına İlişkin Metaforları." *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8:4 (2013): 1207-1220.
- Polat, Bayram. "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Hedeflerine Ulaşma Derecesi (Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretmenlik Programlarına Kayıtlı Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma)." *Dini Araştırmalar* 9:27 (2007): 285-297.
- Saban, Ahmet. "Okula İlişkin Metaforlar." *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 55:55 (2008): 459-496.
- Saban, Ahmet. "Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler." *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 7:2 (2009): 281-326.

- Seven, Şuayip. *Traditionelle Hadith-Hermeneutik im Zusammenhang mit modernen Ansätzen der Ankaraner Schule*. Berlin: Klaus Schwarz Verlag, 2018.
- TBMM, *Zabıt Ceridesi*, Devre 2 Cilt 7 İctima 2, 3 Mart 1924 (1340).
- Tokatlı, Ümit ve Necati Avcı. "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk-İslam Edebiyatı Bölümünde Yapılan Doktora Tezleri." *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14: 9 (1996): 221-233.
- Torlak, Melih. "Rubikonu Geçmek." <http://melihtorlak.com/2010/01/24/rubicon%E2%80%99u-gecmek-2/> (02.05.2022).
- Tosun, Cemal. "Türkiye Cumhuriyeti'nin Laiklik ve Din Öğretimi Tecrübesi." *Ülkemizde Laik Eğitim Sisteminde Sosyal Bilim Olarak Din Öğretimi Kurultayı (7-9 Nisan 2005 Malatya)*, içinde 142-161. Malatya: İnönü Üniversitesi Matbaası, 2005.
- Uğurlu, Sinem ve Ayşe Çalal. "Opinions of the Divinity Faculty Students on Religious Knowledge: A Case Study of Ankara University Divinity Faculty." *Dini Araştırmalar* 22:56 (2019): 327-352.
- Uğurlu, Zeynep. "Öğretmen Adaylarının Üniversite Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi." *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi* 5:1 (2018): 82-97.
- Usta, İbrahim. "Cumhuriyet Türkiye'sinde Hadis Çalışmaları ve Ankara Okulu." *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3:6 (2013): 91-100.
- Uzun, Salih ve Gülay Paliç. "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Algıların Metaforlar Yardımıyla İncelenmesi." *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6:4 (2013): 245-260.
- "Vizyon ve Misyonumuz." Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi. <http://www.divinity.ankara.edu.tr/vizyon-ve-misyon/> (06.06.2022).
- Yıldız, Kaya ve Ramazan Ertürk. "Yönetici ve Lider Kavramlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri: Bir Metafor Çalışması." *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 19:4 (2019): 1190-1216.
- Yılmaz, Fatih, Selin Göçen ve Ferah Yılmaz. "Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algıları: Bir Metaforik Çalışma." *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 9:1 (2013): 151-164.
- Yılmaz, Seda. "İlköğretim Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerinin Çalıştıkları Kuruma Yönelik Örgütsel Metafor Algıları (Kastamonu Örneği)." Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu, 2011.
- Yılmaz, Selman. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Türkiye'deki İnanç Gruplarına Bakışı." *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 57:1 (2016): 103-144.
- "Yüksek İslam Enstitüleri (1959)" Kültür Sayfası. <https://www.kultursayfasi.com/kopyasi-ilahiyat1> (1.11.2022).